

“มนุษย์นั้นฉลาดนัก ถ้าสอนให้ดีได้ ก็จะเป็นคนที่ดี ดีเลิศ การสอนมนุษย์ให้ดีนั้น สอนยากเป็นที่สุด ไม่มีอะไรยากไปกว่านี้” ท่านอาจารย์พระมหาบัวเคยปรารภให้ฟัง แต่ท่านก็สอนของท่านได้เรื่อยมา สอนไม่หยุด คำถามต่างๆ ที่ป้อนเข้าไปพรูพรั่งเหมือน กระสุนปืนระดมยิงเข้าใส่ท่าน แต่ท่านอาจารย์ไม่เคยสะดุ้งสะเทือน ไม่มีหวาดหวั่น มันคง แน่วแน่เด็ดขาดกับปัญหาทุกประเภทกิเลสทุกประการของทุกคนที่แสดงกันเข้ามา ตั้ง คำถามสารพัดที่ได้ถอดออกมาจากเทปเป็นส่วนหนึ่งดังนี้

“กระผมมาขอความกรุณาให้ท่านอาจารย์อธิบายเรื่องการทำสมาธิว่า ทำอย่างไรจึง จะถูกกับจริตนิสัยเพื่อจะให้เกิดผลโดยรวดเร็ว”

“ก็ขึ้นอยู่กับข้อกำหนดจิตว่า ภาวนาอย่างไรหนิจิตจะสงบโปร่งสบาย มันก็ เหมือนกับโรคแต่ละโรคว่ามันจะถูกกับยาอย่างไร ยาทั้งหมดแก้โรคทั้งนั้น แต่ว่ามันแก้ คนละประเภทกัน” ท่านตอบซ้ำๆ

“บางคนก็ยุบหนองพองหนอง บางคนก็พุทโธ” ผู้ถามถามต่อ ท่านตอบว่า

“อะไรก็ตาม ทำได้ทั้งนั้น”

“สมถภาวนา กับ สมถกรรมฐาน เหมือนกันไหมครับ?”

สมถะหมายถึงความสงบ วิปัสสนา หมายถึงปัญญา นี้เรียกว่า “สมถะ—วิปัสสนา” เช่นบอกว่า “นั่งวิปัสสนา” อย่างนี้ก็ฟังกันออกเข้าใจได้ แต่ถ้าจะให้ถูกต้องตามความมุ่ง หมายที่แท้จริงแล้ว นั่งวิปัสสนาก็คือว่า ผู้ที่จะมาทางด้านปัญญา นั่งสมถะนี้ไม่มีใครพูดกัน หรือก”

“นั่งสมถะคือ นั่งเฉยๆ หรือครับ” ผู้ศึกษาธรรมหน้าใหม่ถามขึ้น ท่านอาจารย์ อธิบายว่า

“นั่งสมถะก็นั่งเพื่อความสงบ ภาวนา พุทโธ — พุทโธ นี่เป็นสมถะ เพื่อให้จิตสงบ เรียกว่า สมถะ วิปัสสนานั้นหมายถึงความพิจารณาด้านปัญญา เพื่อแยกธาตุ แยกชั้นธ ोनิจำ ทุกข์ อนตฺตา ความแตกสลาย ให้ปัญญาได้เห็นชัด พิจารณาให้เห็นชัดตามความ เป็นจริงแล้วมันจะแก้ลำขึ้น” “สำหรับคนธรรมดาอย่างพวกผมนี้ ควรเริ่มจากสมถะก่อน ใช่มั้ยครับ?”

“ร้อยทั้งร้อย สมถะต้องเป็นพื้นฐานก่อนเสมอ”

“คือต้องมีความสงบก่อน” ผู้ถามย้ำให้แน่ใจ

“ใช่ — ตามธรรมชาติของจิตนั้น มันยุ่งตลอดเวลาอยู่แล้ว เราจะต้องทะล่อมจิตเข้าสู่ความสงบ พอจิตได้รับความสงบแล้วก็จะพลังเหมือนเราชาร์จแบตเตอรี่”

“ผมก็ภาวนามานานแล้วนะครับ แต่ไม่ได้สมาธิเต็มที่ ที่นี้ควรจะภาวนาไปนานสักแค่ไหน มันถึงจะได้พิจารณาอะไรบางอย่างที่ท่านอาจารย์เรียกว่า “วิปัสสนา” คือเกิดความรู้ขึ้นมา?”

“ก็ตั้งแต่เราไม่เคยพิจารณาเลย ก็เดือน ก็วัน ก็ปี ไม่คิดเล่า ที่นี้พอเริ่มภาวนาขึ้นมาจะต้องนานเท่าไรเชียวละ นั่นแน่ะ — มันแพ้เปรียบกันอยู่ตรงนี้แหละนะ ตรงความพยายาม”

“ความจริง — ถ้าทำไปเรื่อยๆ ทำเสมอๆ แล้วจะรู้ขึ้นมาเองใช่ไหมครับ?”

“จะรู้ได้เองซิ เพราะการทำสิ่งเหล่านี้ทำให้รู้ไม่ใช่ทำให้หลงนี่ ทำให้รู้”

“คือถ้าหากภาวนา พุทโธ อยู่ตลอดเวลา ก็จะได้แค่พุทโธเท่านั้นเอง?” ลูกศิษย์ข้องใจ

“เออ — ให้มันได้แค่พุทโธก็ยิ่งดีนะ เวลาเราภาวนาพุทโธ พุทโธ จิตมันไปยุ่งกับอะไรมากไหมเล่า”

“ไม่ยุ่งครับ มันนิ่งหายไปเลย ที่นี้พอที่เรารู้ว่า ใจเจ้าร่างกายนี้มันต้องแก่ ต้องเจ็บ ต้องแห้งเหี่ยวไป เมื่อรู้แล้วต่อไปจะเป็นอย่างไร?”

“เวลาที่จิตสงบแล้ว คำว่า “ความรู้” ที่เรารู้ กับคำว่า “พุทโธ” จะเป็นอันเดียวกันใช่ไหม?”

“ใช่ครับ”

“นั่น หลักระบบของมันจะต้องเป็นอย่างนั้น คือคำว่า “พุทโธ” นี้ หากจะเทียบกับภายนอกก็เหมือนกับตามรอยโค เอาโคไปปล่อยไว้ที่จุดใดจุดหนึ่ง เวลาตามไปดักทางโน้นทางนี้ก็ไม่เจอไม่พบ เราก็ต้องตามรอยมันไปจนกระทั่งถึงตัวโค พอถึงตัวโค รอยโคก็หมดปัญหาเลย เพราะเราตามเพื่อเอาตัวโค เราไม่ตามเพื่อเอารอยของมัน ประการหนึ่ง รอยกับโค มันอยู่ด้วยกันแล้วใช่ไหม? เมื่อถึงตัวโคแล้วรอยก็หมดปัญหาไป อันคำว่า “พุทโธ” ก็ดี อานาปานสติก็ดี ก็เป็นการตามรอยเพื่อให้ถึง “พุทธะ” อันแท้จริงนั่นเอง เราต้องรู้ว่าพุทโธนี้ก็พาให้ไปถึงตัวจริงของพุทโธเหมือนกัน เราไม่ปล่อยมันก็ถึงตัวโคจนได้ แต่

มันไม่อย่างนั้นซี พอตามรอยโคไปแล้ว ไปเถลไถลที่นั่นที่นี้อย่างนั้นก็ไม่ใช่โค เราพุทโธ พุทโธ คำหนึ่งสองคำแล้วเถลไถล มันก็ไม่ถึงพุทโธ”

“ไม่หรอกครับ ไม่ว่ ลูกศิษย์ค้ำขึ้น

“ไม่ – ไม่ – พุดแต่ไม่ ไม่ยังง ไหนว่าไปซี” ท่านอาจารย์ชั๊กบั้ง

“คือแต่ก่อนนั่งฝึกใหม่ ๆ มันก็เป็น แต่ระยะหลัง ๆ นี้เราพยายามควบคุมพุทโธไว้ ได้ อยู่กับพุทโธอยู่กับตัวรู้ครับ แต่ที่นี้ทำอย่างไรจึงจะรู้ว่า เราได้มาถึงตัวโคหรือยัง”

“เอ้า ถ้ามันอยู่กับที่ไม่ไถลไปไหน มันก็ต้องถึงซี”

“ไม่ถึงครับ บางทีพุทโธ พุทโธ อยู่ก็หายไปเฉย ๆ เหมือนจะหลับ แต่ผมว่าผมไม่ได้หลับ”

“เวลาภาวนาพุทโธให้ติดต่อกันเรื่อย ๆ พุทโธนั้นก็ละเอียดลงไป ละเอียดลงไป จนไปกลมกลืนกับความรู้ ความรู้กับพุทโธจะเป็นอันเดียวกัน ที่นี้เราจะพุทโธหรือไม่พุทโธ ก็ตาม ความรู้นั้นจะแน่วแน่ละเอียดเข้าทุกที” ท่านอาจารย์อธิบายชี้แจงอย่างชัดเจน

“แล้วเวลาไม่รู้สึกรู้สึกตัวเล่าครับ?”

“ไม่รู้สึกรู้สึกตัวก็ช่างมันเถิด ขอให้มันรู้อยู่กับตัวเอง”

“คือเราควรจะไปปล่อยไปอย่างนั้นหรืออย่างไรครับ เพราะมันดับไม่ได้ยินอะไร มันนิ่งไปเลย”

“เมื่อมาถึงจุดนี้แล้วนะ เราจะพิจารณาอะไรก็ได้ เราก็พิจารณาต้องพิจารณา ตรง นั้นละ ตรงที่จิตมันอึดตัว เราจะพิจารณาอะไรก็ได้สบาย ๆ คือตอนนี้จิตมันอึดตัวแล้ว ไม่หิวโหยกับอารมณ์ต่าง ๆ เพราะฉะนั้น สมณะจึงเป็นพื้นฐานของวิปัสสนาได้เป็นอย่างดี เข้าใจหรือยัง เข้าใจไหม?” ท่านอาจารย์ถามแล้วอธิบายซ้ำอีก

“เมื่อมันสงบแล้ว เราจะพิจารณาอะไรก็ได้ แต่ถ้าหากว่ามันสงบแล้วเราจะพิจารณาอะไรมันเหมือนกับจะไปกวนความสงบนั้น ไม่อยากจะพิจารณา อันนั้นก็ต้องรอไว้ก่อน ให้อยู่สงบสบาย ๆ นะ พอมันเขยิบออกมาจะเคลื่อนที่ ที่นี้ก็นำพิจารณาได้ พิจารณาในเรื่องอะไรต่าง ๆ”

“อย่างที่ผมทดลองปฏิบัติมีอยู่สองอย่าง อย่างหนึ่งคือจิตอยู่นิ่งรู้สึกสงบและสบาย นั้นเป็นอย่างหนึ่ง อีกอย่างหนึ่งพอมมาถึงจุดนี้แล้วมันเลยไปอีก คือไม่รู้สึกรู้สึกอะไรเลย มันเหมือนกับเราหลับจนกระทั่งระยะหนึ่งจึงรู้สึกตัว แต่มันหายไปช่วงหนึ่งครับ”

“เวลาหายไปแล้วถอนตัวออกมา รู้สึกมีกำลังไหม รู้สึกสบายไหม?” ท่านอาจารย์ถาม

“สบายครับ ท่านอาจารย์”

“ถ้าสบายนั้นเป็นกำลังของจิต ที่นี้พอถอนจากตรงนั้นแล้วให้พิจารณาเรื่องธาตุเรื่องชั้นนี้เกี่ยวกับเรื่องปัญญา ก็จะเกิดความรู้ขึ้น” ท่านอาจารย์แนะนำให้อีก

“คือบางที่นิ่งแล้วมีมันหายไป” ลูกศิษย์เรียนให้ทราบถึงผลที่ได้รับ

“นั่นมันหายไปจากความรู้สึกต่างหากของจริงมันไม่หาย เช่นเรานั่งอยู่ที่นี่กายเราหายไปเพราะความรู้สึกของเราไม่ได้กังวลกับกาย ความรู้สึกนี้เป็นตัวของมันเองโดยเฉพาะไม่ได้มาเกี่ยวกับด้านวัตถุ เพราะฉะนั้น วัตถุอะไรต่างๆ มันจึงหายเงียบไป บางครั้งในการพิจารณาด้านปัญญาก็เหมือนกัน อย่าว่าแต่ทางด้านสมณะอันเป็นความสงบ เราพิจารณาเรื่องกายของเรา พิจารณาไป พิจารณาไป ร่างกายก็หายอีกเหมือนกันทั้งๆ ที่เราพิจารณากายอยู่นั่นแล้ว มันจะเป็นกายวิภาคอันหนึ่ง มันเป็นอารมณ์อันหนึ่ง ส่วนกายหายๆ นี้มันจะเบาไป เบาไป หายเงียบไป มันเพลินไปกับอารมณ์ที่พิจารณา” ท่านอาจารย์กรุณาอธิบายให้จนชัดแจ้ว แต่ลูกศิษย์ยังไม่หมดปัญหา

“ผมยังไม่เข้าใจการพิจารณา ว่าพิจารณาอย่างไร”

“เราพิจารณาอย่างนี้ก่อนนะ ในจำพวกกรรมฐาน “กรรม” แปลว่า “งาน” แปลว่าการกระทำ “ฐานะ” แปลว่า “ที่ตั้งของงาน” ที่ทำของงาน” เช่นเราพิจารณา ผม ขน เล็บ ฟัน หนัง เนื้อ อันใดก็ตาม รวมกระทั่งทุกอาการสามสิบสอง อันใดที่เหมาะสมกับจริตของเรา เช่นเราพิจารณาเรื่องหนังเราก็ดูว่า มันเป็นยังงั้นหนังนี้ เราดูตั้งแต่หนังข้างนอก แล้วดูเข้าไปข้างใน พลิกข้างในออกมา ดูข้างนอก ดูซิวว่าเป็นอย่างไร นั่นเรียกว่าปัญญานะ จากผิวหนังบางๆ ไปแล้วมันเป็นอะไร เป็นอย่างไร หมดทั้งตัวของเรานี้มันเป็นอย่างไร แน่ จะเห็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา แล้วสภาพทั้งหมดนี้ต้องแปรไป พิจารณาไป ตรองไป ตรองไป จิตก็จะเพลิดเพลิดไป ทีนี้มันก็ซัดลงไป ซัดลงไป จิตก็จะเบาขึ้น เบาขึ้น ตามลำดับ นี่คือเรื่องของปัญญา ตรงนี้เรียกว่าเกิดปัญญา การพิจารณาเพื่อให้เกิดปัญญาจะเป็นอย่างนี้”

“เช่นนี้หรือครับเป็นทางไปสู่วิปัสสนากรรมฐาน”

“เดี๋ยวนี้เราก็เริ่มแล้วนี้ พอเริ่มพิจารณาออกด้านปัญญาก็เรียกว่า เริ่มวิปัสสนา”

“มีอีกจุดหนึ่งครับท่านอาจารย์ พอพิจารณาไปแล้วก็ได้รับความสว่างเป็นดวงแก้ว มีสีสนสารพัดปรากฏขึ้น และเราสามารถบังคับความสว่างดวงนั้นให้เลื่อนไปตามจุดต่างๆ ของร่างกายได้ นี่คืออะไร?”

“ก็คืออะไร หรือเรียกว่าอะไรก็ตาม พุดง่าย ๆ ก็คือ “ความสว่างที่เกิดขึ้นจากการภาวนา” ถ้าจะพุดมากก็จะพินเผือกกันมากไป ไม่อยากให้ละเอียด” ท่านอาจารย์พยายามมิให้เราติดอยู่กับสิ่งที่เห็น

“แต่มันก็ไม่ได้เห็นทุกครั้งไปนะครับ”

“นั่นแหละ มันจะเป็นทุกครั้งหรือครั้งใดก็ตาม ให้เข้าใจไว้ว่ามันเป็นอย่างนี้ได้ และมันจะเป็นอย่างอื่นได้ แล้วมันจะเป็นแปลกประหลาดยิ่งไปกว่านี้ก็ได้ ตามแต่กรณีของมันควรจะเป็นได้ เพราะการภาวนาเป็นเรื่องของจิตกับธรรมโดยเฉพาะ เราจะเอาสิ่งภายนอกไปพิสูจน์มันก็ไม่ได้ความ เป็นเรื่องเฉพาะของผู้ภาวนาเท่านั้นจะรู้เรื่องเหล่านี้ได้ดี”

“ที่นี้พวกเราที่ภาวนาอยู่ด้วยกันนี้แหละ นั่ง ๆ ไป เกิดเห็นนั่นเห็นนี่ เห็นเหมือน ๆ กัน เห็นตรงกัน ตอนหลัง ๆ นี่ก็ตั้งจิตว่าไม่อยากเห็นอยากให้เห็นจุดนี้ไป ไม่ต้องการให้ภาพต่างๆ มารบกวนความสงบจะอย่างไร?”

“สมมุติว่า เราเห็นอะไร ๆ นะ ธรรมดาสสิ่งเหล่านี้จะปรากฏอยู่ภายนอก ที่นี้พอเราพลิกย้อนจิตเข้ามาบิ๊บ สิ่งนั้นก็หายไป เพราะมันเป็นกระแสจิตออกไปนี่” ท่านอาจารย์อธิบาย

“กระแสจิต?” ลูกศิษย์ทวนค่าง ๆ

“ใช่ เป็นกระแสของจิตออกไปเท่านั้นเอง พอย้อนจิตเข้ามาก็ไม่มีอะไร บอกแล้วยังไง” ท่านย้ำ

“แสดงว่าจิตของเราตอนนี้ ไม่ได้อยู่กับพุทโธแล้วใช่ไหมครับ?”

“อยู่ที่อยู่หรือก จะว่าไม่อยู่กับพุทโธก็ไม่ใช่ มันส่งกระแสออกไป เปรียบเหมือนไฟฉายที่ฉายไปที่ไหน จะว่าความสว่างไม่อยู่กับไฟฉายก็ไม่ใช่ แต่มันไปเห็นแสงสว่างที่ตรงนั้น ๆ มันกระจายกระแสของมันออกไป อันนี้ถ้าหากว่าจิตไม่มีความชำนาญ มันจะไม่รู้สึกตรงนั้น โน่นไปรู้สึกตรงโน้น แล้วมันก็ไปกระเทือนตรงโน้นนะ ถ้าหากจิตมันมีความรอบคอบรอบตัวแล้วนะ มันจะรู้ทางโน้นด้วยทางนี้ด้วย มันไม่หลงหรือ หลายชั้นหน่อยนะ เพราะฉะนั้นการพุดเรื่องธรรมะจึงต้องระวัง ระวังยังไง? สำหรับผู้ฟังที่อาจจะไม่เคยฝึก

ก็มี ในธรรมะนั้นมีชั้นต่างกัน จึงต้องพูดให้ฟังเฉพาะๆ เข้าใจไหม ที่พูดนี่นะ?” ท่านอาจารย์หันมาถามตรงตัวผู้เขียน

“เข้าใจคะ คือเมื่อปฏิบัติแล้ว ผู้ปฏิบัติจะรู้ได้ด้วยตนเอง” ผู้เขียนกราบเรียนเพื่อสรุป

“ใช่ จะไปพูดสุมสุมทำไม่ได้ ผู้ฟังอาจจะฟังเพื่อไปเลยไม่เกิดประโยชน์ จึงพูดให้ฟังเฉพาะจุดให้ผู้นั้นเท่าที่จำเป็นควรจะได้รับ”

“หมายความว่า เมื่อภาวนาจนจิตสงบนิ่งแล้ว จึงพิจารณาใช้ไหมครับ จะภาวนาอยู่เฉยๆ ไม่ได้”

“นั่น — ต้องพิจารณา เพราะสมถะ คือความสงบเป็นเพียงพื้นฐาน เป็นเพียงกำลังเท่านั้นนะ ที่จะกระจายออกไปเป็นความรู้แจ้งแทงทะลุไปเรื่อยๆ จนกระทั่งฆ่ากิเลส ถอดถอนกิเลสได้โดยลำดับ จนกระทั่งกิเลสหมดไป ทั้งหมดนี้จะเป็นไปได้ด้วยปัญญาเท่านั้น สมถะนั้นไม่มีทางจะถอดถอนกิเลสได้เลย”

“ถ้าเพื่อไม่พิจารณา ก็ได้เพียงสมถะเท่านั้น ก็แค่ภาวนาเท่านั้นหรือครับ” ลูกศิษย์ยังไม่สิ้นสงสัย

“เท่านั้น สมถะมีเท่านั้น”

“งั้นทุกวันนี้ ผมก็มีแค่นี้ แะจริงๆ นอกนั้นไม่เห็นมันไปไหนซักที” ผู้พูดกราบเรียนแล้วหัวเราะขันๆ ในการปฏิบัติอันไม่เอาไหนของตนเอง ท่านอาจารย์ถามขึ้นว่า

“ทำไมเรื่องนี้ก็เขียนไว้แล้วในหนังสือว่าให้ทำอย่างไร ที่เขียนนั้นแหละเป็นการยืนยันหัวชนฝาเขียนนะหัวชนกำแพงด้วย”

“แต่ไม่เหมือนกับที่ได้มากราบเรียนถามท่านอาจารย์เอง ว่าขณะนี้เราไปได้แค่ไหนแล้ว มีความสงสัยว่า จะไปตรงไหนต่อไปอีก ก็ต้องวิ่งมากราบเรียนถามครูอาจารย์ว่าจะทำอย่างไรต่อไปดี”

“นั่นแหละให้พิจารณาอย่างนั้น เมื่อจิตสงบแล้วให้ออกทางด้านปัญญามันจึงจะกระจายออกไป ความรู้มันจะกระจายออก ที่นี้จิตใจของเรามันจะเปลี่ยนแปลงไปเรื่อยๆ ภายใต้อารมณ์นี้จะเปลี่ยนแปลงไปตามอัตราความรู้ที่พิจารณาไปแล้ว แยกคายออกไปเรื่อยๆ คล่องตัวไปเรื่อย มันไม่เป็นเหมือนสมถะนี่นะ ที่นี้ต่อจากนั้นไป ถ้ามันไม่รอบตัว หรือไม่มีผู้แนะนำไว้ก่อน จะมาตำหนิว่าสมาธินี้จะมานอนตายจะได้เรื่องอะไร มันจะต้องออกไปทางด้านปัญญาต่างหากนั่นนะ ความจริงสมาธิมีประโยชน์อันหนึ่ง เข้าใจไหมละ

ปัญญาก็เป็นประโยชน์อันหนึ่ง จึงอยากให้ประโยชน์ทั้งสองอย่างนี้มารวมกัน” ท่าน อาจารย์กรุณาแยกให้เห็น

“ที่นี้การพิจารณาก็ต้องใช้ชั้นใช้ไหมครับ”

“ชั้นอะไรก็ได้ ทั้งนอกทั้งในก็ได้ ถ้าเราพิจารณาเพื่อถอดถอนนะ ถ้าหากว่าจะ เป็นไปเพื่อกิเลสแล้ว ข้างในมันก็เป็นกิเลส ข้างนอกมันก็เป็นกิเลส เข้าใจไหม?”

“ครับผม”

“อย่างเช่นพระพุทธเจ้าท่านทรงสอนให้ไปเยี่ยมป่าช้า คือเรายังไม่รู้จักอะไร ท่านให้ ไปเยี่ยมป่าช้าก่อน ให้ไปเห็นคนตายเก่าตายใหม่ ในสมัยพุทธกาลไม่ได้เผา ฝังกัน ขึ้นส่วน ต่างๆ มันเหมือนผักปลา ท่านสอนให้พระไปเยี่ยมป่าช้า และพระองค์ก็จะสอนด้วยนะว่า อย่าเข้าไต้ลมให้เข้าเหนือลม ผู้ที่ยังไม่เคยพบ ไม่ชำนาญ อย่าด่วนไปดูศพตายใหม่ๆ ให้ไป ดูศพตายเก่าเสียก่อน จนกระทั่งเข้าใจขึ้นเป็นลำดับ สติปัญญาแก่กล้าขึ้นเป็นลำดับแล้ว จะ ไปศพไหนก็ไปเลยละที่นี้ พอจับหลักอันนี้ได้การแยกธาตุชั้นมันก็หมดปัญหาไป พอรู้ หลักแล้ว อันนี้อันนั้นมันก็เหมือนกัน ที่นี้ก็เอาที่เอาตัวเองเป็นสนาม เป็นป่าช้าเลยนั้น นี้แหละที่เรียกว่าพิจารณาภายนอกก็ได้ ภายในก็ได้ คืออย่างนี้

“พอเป็นเช่นนี้แล้ว มันก็เกิดความรู้ว่า นั่นก็ไม่ดี นี่ก็ไม่ดี เกิดสลดสังเวช” ศิษย์ กราบเรียน

“นั่นแหละสลดสังเวชด้วยการพิจารณาอย่างนั้นนะ ก็จักปล่อยวาง จิตของเรา ก็เบาเข้าๆ โดยลำดับ”

“แต่ผมไปเห็นอีกอย่างหนึ่งท่านอาจารย์ครับ ตอนที่บวชอยู่อุปัชฌาย์ท่านก็สอนให้ พิจารณาเกสา โลมา อะไรพรรค์นี้ ท่านสอนผมก็เชื่อและเห็นจริงอย่างท่านว่า คือว่า ผม คนเรามันก็ยาว มันก็ร่วงหงอก ร่างกายเนื้อหนังมันสกปรกโสโครกต้องชะล้าง รู้รับแล้วก็ เชื่อ แต่เมื่อมาคิดดู มันก็เท่านั้นแหละ เราเชื่อเราไม่ได้หลงในร่างกายเนื้อหนังว่าเป็นของดี แต่มันกลับไปเห็นอีกอย่างหนึ่งว่า มันเป็นธรรมดาโลก ในเมื่อคนเรามีร่างกาย มันก็ต้องมี เน่าเปื่อยไป มันไปนึกติดอยู่เพียงเท่านี้ ไม่เห็นว่ามิอะไรลึกลับซึ่งออกไป” ลูกศิษย์ข้องใจไม่ หาย ท่านอาจารย์ถามว่า

“มันเป็นธรรมดาจริงหรือ? ที่ฟังมามันเป็นธรรมดาของกิเลสต่างหากนี่ มันไม่ได้ เป็นธรรมดาของปัญญาที่ยังทราบได้จริง ๆ เมื่อรู้เช่นนี้แล้วมันก็ไปติดอยู่ตรงนี้”

“ไม่ครับ ไม่ติดครับ” ผู้เป็นศิษย์ยืนยันคัดค้านโดยไม่รู้ตัวเองติดขัดทางตันหาทางออกไม่ได้

“ติดซี นี่เรียกว่าติดละ มันติดอยู่ตรงนั้น ถ้าเป็นเรื่องธรรมดาของปัญญาจริงๆ แล้วมันไม่ติดอยู่แค่นั้น มันจะถอนตัวเข้ามา — ถอนตัวเข้ามา อย่าวว่าแต่รูปหยาบๆ นี้เลย แม้เวทนา ความทุกข์ ความสุข สรรเสริญ สัตถุญา ความจำนนหมาย มันก็จะรอบรู้เข้าใจโดยลำดับละเอียดลออเข้า ปล่อยเข้าโดยลำดับ จนกระทั่งไม่มีอะไรเหลืออยู่ในใจเลย นั่นจึงเรียกว่าปัญญาแท้ ปัญญาภิเลสหลอกเอาก็มี โอ๊ย! มากมายอย่างนั้นละ อย่างนี้จะกิเลส มันพูด มันบอกเราง่าย ๆ ว่ารู้ไปมันก็เท่านั้นแหละ เป็นธรรมดาไม่ลึกซึ้งอะไร...นอนเสียดีกว่านั้นนะ เห็นไหม แล้วก็หันไปหาหมอน ฟังดูเท่านี้ก็รู้ว่ามิเพลงกิเลสกล่อมเราอยู่ กล่อมคนให้ซี้เกียจ เรื่องของกิเลสมันแหลมคมขนาดไหน มันกล่อมให้นอนนะ เห็นไหมเล่า?” ท่านอาจารย์ดูลูกศิษย์ ทุกคนหัวเราะ ใครคนหนึ่งเอ่ยขึ้นขึ้น ๆ

“เลยกลายเป็น พุทโธครอก — พุทโธครอก แสดงว่าเรายังไม่ลึกซึ้ง” ท่านอาจารย์หัวเราะส่ำทับเอาว่า

“เฮ้ย มันจะไปลึกซึ้งอะไร ลึกซึ้งไปทางนอนนี่หว่า นอนเสียดีกว่า อะไร ๆ มันก็เป็นธรรมดาอนดึกกว่า ฟังดูซี เรื่องของกิเลสมันจึงต้องแยกออกมา นี้ไม่ได้คุยหรอกนะ เพราะเราก็เคยชดกับกิเลสมาแทบเป็นแทบตายแล้วนี่ ปัญญาของกิเลสมันแหลมคมใช้เล่นเมื่อไรอย่างที่ว่ามานี้ เป็นกลมารยาของกิเลสมันหลอกเอานะ

“แต่ผมเองก็ไม่ได้หลงนะครับ รู้ว่ามันไม่ดี”

“มันว่ามันไม่หลง ตัวกิเลสบอกว่าไม่ได้หลงนะ แต่ธรรมชาติของเรานั้นมันหลง กิเลสมันหลอกกว่าเราไม่ได้หลง ถ้ารู้จริงๆ แล้ว มันจะรู้เรื่องของความสำคัญอันนี้” ท่านเน้นประโยคนี

“คือผมไม่ได้กลัวว่า มันจะป่วยจะตายอะไรเลย”

“เออ ถ้ามันปล่อยวางได้จริงๆ ไม่กลัวจริงๆ มันก็ถูกนะ เพราะธรรมะนี้สอนเพื่อความถูกต้องความจริง ไม่ได้สอนเพื่อปลอม กิเลสต่างหากเล่าที่เป็นของปลอม เพราะฉะนั้นจึงแก้สิ่งที่ปลอมนี้ออกให้หมดเหลือแต่ความจริงเท่านั้น เมื่อเหลือแต่ความจริง ต่างคนต่างจริงแล้วไม่มีผิดทาง ไม่รัก ไม่ชัง ไม่เกลียด ไม่โกรธ...”

“แต่เรื่องโกรธนี่ยังมีครับ” ลูกศิษย์กราบเรียนชัดขึ้น ท่านอาจารย์หัวเราะชี้หน้าบอกว่า

“นั่น! เห็นไหม?” พอจี้เข้าไปตรงจุดนั้นมันก็ติดอยู่แล้ว นั่นก็ตรงนั้นละมันปลอม เห็นหรือยัง ถ้าต่างคนต่างจริงแล้วมันไม่กระเทือนกันหรอกนะ อะไรก็ตาม มันก็เข้าใจ เข้าใจหมด ต่างคนต่างจริงหมดมันก็ไม่กระเทือนกัน ถ้ายังกระเทือนถึงกันนี้ มันก็เกิดเรื่อง กันได้ใช่ไหมล่ะ นั่นแสดงว่าจิตมันยังไม่รอบ”

ทุกคนนิ่งฟังแล้วต่างก็ยอมรับเพราะเห็นจริงตามที่ท่านอาจารย์ว่า จิตของเราแต่ละ คนขาดความรอบคอบ รอบรู้ จึงมีกิเลสคลุกเคล้ารบกวนอยู่เสมอ เพราะเราไม่รู้จักใช้สติ พิจารณานี้เอง

“อยากจะกราบเรียนถามอีกข้อหนึ่ง แต่อาจจะเป็นคำถามที่โง่ๆ เพราะอาจจะเป็นการไปยุ่งกับเรื่องคนอื่น แต่ถ้าไม่ถามก็ไม่รู้” ผู้เขียนกราบเรียน จึงโดนท่านดุเหมือน รำคาญ

“ฮือ โง่หรือฉลาดก็ถามมาเถอะ พุดมาเถอะฟังได้ทั้งนั้นแหละ ใครมันก็เคยโง่มา ด้วยกันทั้งนั้นแหละ”

“คืออย่างนี้ค่ะ เทพต่างๆ ในชั้นพรหมหรือชั้นไหนๆ ก็ตามทำไม เพราะเหตุใด ท่านยังติดข้องอยู่กับความรัก ความอยาก ความยินดีหรือ ท่านจึงต้องไปเกิดเป็นเทพในชั้น นั้นๆ ต่างๆ กันไป ทำไมท่านก็มีความรู้มากมายจึงไม่ปฏิบัติเพื่อบรรลุให้ถึงที่สุดแห่งการ ปฏิบัติ” ท่านอาจารย์อธิบายว่า

“ก็วิบากนั้นแหละ วิบากของท่านแต่ละบุคคลแต่ละสัตว์ ซึ่งควรจะอยู่ในชั้นใด ภูมิ ใด กำเนิดใด ก็ต้องไปอยู่ตามอำนาจของวิบาก วิบากดีชั่ว มีความหนักเบาต่างกัน มาก น้อยเพียงใดก็ต้องเป็นไปตามนั้น วิบากนี้อยู่กับจิต ถึงท่านเหล่านั้นจะยังไม่อยากไปเกิดก็ ตาม อยากจะอยู่อย่างนั้นๆ แต่เมื่อกำลังของตัวเองเป็นได้แค่นั้นก็จำเป็นจะต้องไปเกิด สิ่ง ที่ชั่วช้าลามกเราไม่ต้องการ แต่มันก็เจอจนได้ เนะมันก็มี เพราะมันสับสนเหมาะกันพอดีกับ ตรงนั้น กำลังของเราไม่พอ”

“ถ้าตัดสิ่งเหล่านี้ออกไปได้ ก็ถึงแดนสงบ ถือพระนิพพานแน่นอนใช่ไหมคะ?” ผู้เขียนถามประสาโง่

“จะถึงหรือไม่ก็ตาม ขอให้มันขาดออกไปจากใจเถิดนะ นี่พูดกันตรงๆ เลยนะ นิพพานที่เคยอยากมาเป็นหมื่นกัปนับไม่ถ้วนนั้น พอลงมันอึดแล้ว นิพพานก็ไม่อยาก เหมือนกับเรื่องรับประทานนี้แหละ เวลาที่เราหิวมากๆ อะไรๆ อร่อยหมด แม้แต่ใบไม้ แห่งก็อาจเห็นว่าเป็นผักได้ใช่ไหมล่ะ พอรับทานอึดเต็มที่แล้ว อะไรมันก็ไม่อยาก นั่นละ

ขอให้จิตมันพอตัวเถิดนะ เรื่องนิพพานที่มันเคยอยากมาแทบเป็นแทบตาย มันก็ไม่อยากเหมือนกัน เพราะอะไรถึงไม่อยาก? ความอยากมันกวนนะ แต่ความพอตัวมันกวนเมื่อไรล่ะ นิพพานไม่ได้สอนให้รบกวนตัวเองนี่ เข้าใจไหมว่าความอยากนะมันกวน?” ท่านอธิบายแล้วถาม

“เข้าใจแล้วค่ะ จากการอ่านได้พบว่า เทพชั้นสูงไหนๆ ก็ตามท่านมีบาร์มีสูงส่ง เหตุใดจึงไม่เร่งบำเพ็ญเพียรภาวนาธรรม เพื่อไปสู่ความสุขสงบที่ดีกว่า ท่านเหล่านั้นยังติดข้องกับอะไรหรือ?”

“ก็นั่นแหละ ยังติดอยู่ อย่าวว่าแต่เทพที่เราไม่เห็นเลยนะ ที่นี้หันมาดูตัวเราเองมองด้วยนัยน์ตาของเราเอง เห็นกันอยู่ชัดๆ มันติดอยู่ด้วยกันทั้งนั้น มันถึงไปไม่ได้ อย่างเรานั้น ดูซิมันติดอะไรเราก็ฟาดมันลงไปตรงนั้น ฟาดลงไปซิ” ท่านอาจารย์สอนให้ดูตัวเองอีกครั้ง

“ทราบแล้วค่ะท่านอาจารย์ ตัวเรานั้นรู้แล้วว่าติดอะไร”

“รู้แล้วก็ละเสียซิ มันยังไม่ละนี่นะ”

“ก็มาสงสัยว่า คนอย่างเรานี้จะไปเกิดเป็นอะไรได้ ก็ว่าปฏิบัติดีมาตลอด แต่เทพทั้งหลายท่านมีบาร์มีสูงก็ยังคงติดอยู่ตั้งเยอะ ปัญหาอยู่ตรงที่ว่าติดอะไรหนอ อะไรเป็นสาเหตุสำคัญให้ติด” ท่านอาจารย์สอนซ้ำอีก

“เราก็พยายามทำให้เลยชั้นเทพขึ้นไปซิ ถ้าชั้นเราก็ไม่ดีกว่าเทพไปได้ คนอื่นจะติดอย่างไรไม่สำคัญเท่าเราติด เมื่อติด เราต้องละ ผลจะเป็นของเราใช้ไหม? อันนั้นมันเป็นผลของเขาต่างหาก ผลของคนนั้น - คนนั้น ของสัตว์ตัวนั้น - ตัวนั้น...”

“หมายความว่า เทพทั้งหลายท่านยังละได้ไม่หมดใช้ไหมครับ”

“ก็นั่นแล้ว เทำนั้นเอง จะไปพูดอะไรมากนั่นกะ หือ เรื่องอะไรจะไปวินิจฉัยคนอื่น? ท่านถาม

“ไม่ได้วินิจฉัยหรอกค่ะ เพียงแต่อ่านเจอแล้วมันสงสัยข้องใจ ก็มากราบเรียนถามท่านอาจารย์”

“พอละได้หมดแล้วนะ จะไปสู่นิพพานหรือไม่ไปนิพพานก็ไม่คิดให้เสียเวลาหรอก” ท่านสอนศิษย์

“อ่านพบว่าต้องได้ญาณสี่ ญาณอะไรต่างๆ พวกนี้แหละค่ะ ทำให้สงสัย”

“อย่าไปวินิจฉัยให้มันมากญาณนั้นญาณนี้อะไรยุ่งนัก!” ทุกคนหัวเราะที่โดนท่านดู ท่านสอนต่อไปว่า

“ยิ่งรู้มาก ยิ่งสงสัยมาก ยิ่งยุ่งมาก มีปัญหาไม่รู้จักคิด เห็นไหม เด็กๆ นะถ้าเราไป ยื่นขนมให้ อันไหนถูกกับลิ้นของเด็กนะ มันหวานนี่ กร๊อบๆ ระเบิดเลย มันไม่ จำเป็นต้องมาถามว่า ขนมนี้เป็นอย่างไร ชื่ออะไร มาจากโรงงานไหน มันไม่ถามให้เสียเวลา หรอก ก็เหมือนกัน สิ่งที่ประกาศให้เด็กรู้มันมีอยู่ ชิวหาประสาทสิ่งที่รับกันมีอยู่ อันนี้จัดกับ ธรรมเป็นสิ่งที่รับกันได้ถนัด มันมีอะไรยิ่งไปกว่าธรรมะให้หนักไปเถอะ จะอยู่ไหน พรหม โลกที่ไหน สวรรค์อยู่ที่ไหน นิพพานอยู่ที่ไหน ไม่ต้องถามหรอกน่า ถามไปทำไมมันรู้เอง สิ่งที่จะต้องทำให้มันเป็นไปอย่างนั้นๆ ไม่ทำ อี? ไม่ได้เรื่องนะเรานะ” ลูกศิษย์ก้มลงกราบ รับคำสอนอันประเสริฐของท่านไว้จำใส่ใจสมอง พอเงยหน้าขึ้นก็ตั้งปัญหาถามใหม่ไม่ยอม หยุด

“มีอีกอย่างหนึ่งคะ เมื่อวันวิสาขบูชาที่ผ่านมาแล้วไปเจอเข้าแล้ว ก็มานั่งเถียงกันว่า ขณะนี้ภิกษุณีไม่มีแล้ว เพราะไม่มีอุปัชฌาย์ที่จะบวชให้ ข้อนี้เป็นอย่างไรคะท่านอาจารย์”

“ไม่ตอบ ชี้แจงตอบ เสียเวลามาถามอะไรภิกษุณีสุเนอโน่นเนาะ” ท่านอาจารย์หัน ไปอีกทางหนึ่ง

“ก็ไปเจอเข้าแล้วมันสงสัย” ลูกศิษย์กราบเรียนเสียงอ่อยๆ แต่ท่านอาจารย์ดูทันที

“สงสัยอีกละ แล้วไปยุ่งกับเขาทำไม เขาก็เป็นเขา เราก็คือเราต่างหากนี่นะ”

“ไม่ได้ยุ่งคะ” ผู้เขียนกราบเรียน

“เฮ้ยนี่ละยุ่งละ หาเรื่อง!” ท่านดู แต่ลูกศิษย์ไม่ยอมลดละ

“ก็มันสงสัยว่า เอ-ในพระพุทธศาสนาของเรานี้ ภิกษุณีไม่มีแล้ว ขอความกรุณา ท่านอาจารย์อธิบายให้ฟังว่า ภิกษุณีเกิดขึ้นและหมดไปได้อย่างไร แม้จะเคยเรียนมาแล้ว แต่จำไม่ได้ เตียวนี้มันเป็นไปไม่ได้แล้วใช้ไหมครับ?” ท่านอาจารย์ฟังแล้วก็ถอนใจ อธิบายสั้นๆ

“ก็ตามหลักของพระพุทธเจ้า มันเป็นไปได้แล้วจะว่ายังไงหา? ภิกษุณีที่จะบวช จะต้องมียุโรปัชฌาย์ถึงสอง บวชทางฝ่ายภิกษุณีที่เป็นอุปัชฌาย์แล้วจะต้องให้พระท่านเป็น อุปัชฌาย์จริงๆ อีก เป็นอุภโตสงฆ์ บวชถึงสองครั้งโน่น-จะว่าไง?” ท่านกรุณาตอบทั้งที่ รำคาญ

“ครับผม ผมนะจำไม่ได้ถึงหลักเกณฑ์ต่างๆ รู้แต่ว่าขณะนี้ไม่มีแล้ว

“ก็ใครเขาจะว่ายังไงก็ให้ว่าไปซี แบบแผนตำรับตำรามีอยู่ให้เขาโกหกได้อย่างไรเล่า เราเป็นชาวพุทธเพื่อความฉลาด พุทธะแปลว่าอะไร? แปลว่า ฉลาด นี่เห็นอะไรเข้าก็หลง สิ่งโน้นก็หลง นี่ก็หลง หลงไปหมด”

“ไม่ได้หลง แต่สงสัย” ลูกศิษย์กราบเรียน

“ยังงี้มันก็น่าหลอกนะ ไปที่ไหนเห็นอะไรก็หลงไปเรื่อย ๆ อย่างนี้ ก็นำไปให้เขาหลอก” ท่านบ่น

“เปล่า ไม่ได้หลงครับผม” ลูกศิษย์แย้งขึ้น ท่านอาจารย์จึงดุทันที

“ไม่หลงแล้วเอามายุ่งทำไม เสียเวลาไปทำไมกับเรื่องอย่างนี้ฮี้?”

“ก็ไม่เข้าใจว่า สิ่งที่เขาทำกันคืออะไร?” พวกเรากกราบเรียนท่าน

“นั่นแหละไอ้ตัวไม่เข้าใจนั่นแหละ อะไรก็ไม่รู้ไปยุ่งอะไรกับเรื่องของเขา”

“แปลกใจครับ ว่าบ้านเมืองเราเป็นกันไปได้ถึงเพียงนี้ ไปปักกลดกันกลางเมือง เอ็กเกริก ทั้งที่ข้อวัตรปฏิบัติมีอยู่ว่า ธุดงค์คืออะไร มันเหมือนอะไรก็ไม่รู้” ลูกศิษย์บ่นให้ท่านฟัง

“เราก็อ่าไปปักกับเขาซี อย่าไปยุ่งกับเขา”

“ก็ไม่ได้ยุ่งหรอกค่ะ แต่พอสงสัยก็วิ่งมากกราบเรียนถามครูอาจารย์ของเรา ว่าสิ่งที่เห็นคืออะไร ผิดหรือถูก” ท่านอาจารย์ฟังผู้เขียนกราบเรียนแล้วอธิบายซ้ำ ๆ ว่า

“หลักธรรมของพระพุทธเจ้ามีอยู่ พระวินัยปิฎกก็มี พระสุตตันตปิฎกก็มี พระอภิธรรมปิฎกก็มี นั้นยืนยันรับรองในการประพฤติปฏิบัติ ตลอดไปจนถึงเทศกัมมของพระของชี ของภิกษุณีอะไรก็แล้วแต่ ดูตามนั้นก็เข้าใจได้แล้ว เราจะไปหาอะไรยิ่งไปกว่านั้นเล่า เรื่องบ้าของคนมีขอบเขตเมื่อไร เอาสิ่งที่มันมีขอบเขตมายืนยันกันตรงนั้นเข้าใจไหม?”

“ผมไม่เชื่อไม่เห็นด้วยเลยในสิ่งที่เขาทำกัน สงสัยว่า ทำไมเขาไม่ปฏิบัติตามขอบเขตที่มีอยู่”

“ก็แล้วเรามาถามนี่นะ เขาจะเห็นด้วยหรือ?” ท่านอาจารย์ถามบ้าง

“ช่างเขาปะไร นี่เราพูดกันระหว่างท่านอาจารย์กับลูกศิษย์ว่าอะไรเป็นอะไร” คณะศิษย์ตอบ

“เราถามอาจารย์ทั้งที่เราไม่เห็นด้วยกับเขา ก็ไม่ควรมาถามชี้แจงตอบ ถึงจะตอบเขาก็ไม่มาเห็นด้วยกับเรา ใช้ไหมล่ะ?” ท่านอาจารย์ถามให้รู้จักคิด

“มิได้ครับ เราจะได้รู้และจำเอาไว้ ถ้ามีใครมาถามก็จะได้อธิบายให้เขาฟังได้ว่า ครูอาจารย์ท่านสอนมาว่า ในพระวินัยมีแจ้งไว้หมดแล้ว ว่า ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา เป็นอย่างไร ต้องปฏิบัติตามนั้น ต้องมีตามนั้น หรือว่าต้องไม่มีตามนั้น ที่มากرابเรียนถาม ท่านอาจารย์ก็มีใช้ว่าจะไปหลงตามเขา แต่เพราะเห็นว่ามันไม่ถูก ก็มากرابเรียนถามว่านี่มันอะไรกัน” ท่านอาจารย์ฟังแล้วก็หัวเราะในความไม่เข้าใจของลูกศิษย์ ท่านตอบว่า

“อ้อ เห็นว่าไม่ถูกต้องแล้วยังจะถามหรือ จึงไม่ตอบ เสียเวลาเปลืองลม ปอดกำลังจะสบายดีก็ต้องพองลมขึ้นมาอีก ไม่เห็นว่าจะเกิดประโยชน์” ทุกคนหัวเราะกราบเรียนซ้ำอีกว่า

“เกิดชิครับ อย่างน้อยก็ให้คนที่ไม่รู้ได้รู้” ท่านอาจารย์เอ็ดขึ้นมาบ้าง

“ก็เหนื่อยนี่หว่า ลมก็หมดไป ที่เหนื่อยก็เหนื่อยไป!” ลูกศิษย์หัวเราะครืน “เรื่องของกิเลสมันเป็นอย่างนี้ละ มีเล่ห์กลมากมายขนาดไหนก็รู้ๆ กันอยู่” ท่านหันไปฉันทน้ำ

“คือใจผมมันยังอดไม่ได้ว่าไม่ใช่เรื่องของเรา เห็นอะไรไม่สมควรก็เดือดร้อนไปหมด”

“มันเป็นเรื่องของคนนะ อยากดัง อยากมี” ท่านอาจารย์สอนหัวเราะๆ ลูกศิษย์เอ๋อขึ้น

“จริงซินะคะ พระพุทธเจ้าท่านทรงสอนว่า “ธรรมเหล่าใดเป็นไปเพื่อความอยากใหญ่ (อยากดัง) ธรรมเหล่านั้นมิใช่ของศาสดา” คนขนาดนายพัน นายพล เป็นผู้หลักผู้ใหญ่ในบ้านเมือง ยังหลงไปได้ขนาดนี้ ชาวบ้านอย่างพวกเราเห็นเข้าเลยฝ่อไปหมด”

“จะยศอะไรมันก็ส่วนหนึ่ง” ท่านอาจารย์สอน “ความหลงมันไม่ได้เป็นนายพัน นายพลด้วยนี่ ก็หลงกันไปละซี เราไม่ได้ว่าสรณัง คัจฉามิ เรือยเปื่อย “ซี้หุมราซี้หมาแห่งสรณัง คัจฉามิ” เราไม่ได้ว่านะ (ทุกคนได้ยินแล้วหัวเราะเห็นด้วยกับท่าน” เราว่า พุทฺธฺ สรณํ คัจฉามิ ธมฺมํ สรณํ คัจฉามิ สงฺฆํ สรณํ คัจฉามิ ต่างหาก ใครจะเป็นอะไรช่างเขาซิ เราไปเดือดร้อนอะไรกับเขาด้วยละ สรณะของเรามีอยู่แล้วนี่ ถ้าเขามาแย่งสรณะของเราไปค่อยเดือดร้อน ค่อยไปแย่งกลับคืนมาเพราะเราไม่มีสรณะ แต่ที่วังโรมมาหาครูอาจารย์เตรียมจะไปกัดกับเขานี้” ท่านดุดักคอ ทุกคนหัวเราะไม่ยั้ง

“ไม่กั๊ดคะ รับรองได้ แต่เห็นอะไรมันไม่เข้าทำเป็นอดไม่ได้ ยังปล่อยวางไม่สำเร็จ”

“ที่ตัวของตัวไม่เข้าทำ เจ้าของคนไหนมันอดไม่ได้มีไหม?” ท่านอาจารย์ถาม

“นั่นสิครับ อย่างท่านพูดก็จริง” ลูกศิษย์ยอมรับโดยดี

“ฮือ คนอื่นไม่เข้าทำละอดไม่ได้ ที่ตัวเองไม่เข้าทำทำไมมันอดได้ อยู่ได้สบายวะ? แนะ เอละชิ เอาตรงนี้จะแก้ความไม่เข้าทำของเจ้าตัวเองได้สบายๆ ละ ที่นี้พอแก้ตัวเจ้าของที่มันไม่เข้าทำได้แล้ว ใครเขาจะไม่เข้าทำอย่างไรก็ตาม ดูได้หมด ฟังได้หมด สบายหมด เพราะฉะนั้น อย่าไปยุ่งกับเขา เขี้ยวก็ตัดออกเสีย เขี้ยว นั้นมันเป็นเขี้ยวของกิเลส เอาธรรมขึ้นมาใช้แหลมคมเปียบอยู่ข้างในนี้แล้วไม่กั๊ดถ้าไม่ใช่ตัวจริง ถ้าเป็นตัวจริงเอาให้แหลกทันที กั๊ดปลอมๆ ไม่กั๊ด เข้าใจไหม? วังมาถามครูบาอาจารย์เพื่อลับเขี้ยวไปกั๊ดกับเขาทำไม ไม่เอา เข้าใจไหมละ?” ท่านอาจารย์ถามแล้วหัวเราะเพราะรู้ทันกิเลสในหัวใจของพวกเราเป็นอย่างดี

“เข้าใจครับผม-เข้าใจคะ” ทุกคนตอบรับคำสอน คำสั่งของท่าน

“เข้าใจแล้วก็กลับสิ กลับกันเสียที” ท่านอาจารย์ไล่ให้กลับ เพื่อท่านจะได้มีเวลาปฏิบัติกิจของท่านบ้าง

ในการฝึกปฏิบัติภาวนานั้น ผู้ฝึกทั้งหลายจะได้รับความรู้ทางจิตที่ใหม่และแปลกเพิ่มอยู่เสมอ และคงจะเป็นตัวกิเลสนั่นเองที่ทำให้มีข้อโต้แย้งถกเถียงกันขึ้นในใจของผู้ปฏิบัติ ต่างก็ได้นำไปปัญหาไปกราบเรียนถามท่านอาจารย์มิได้ขาด ท่านอาจารย์ไม่เคยเหน็ดเหนื่อยที่จะตอบคำถามของลูกศิษย์ ไม่ว่าคำถามจะมาในรูปใดลักษณะใด ท่านฟังได้ตอบได้ สอนได้หมด วันหนึ่งลูกศิษย์ช่างสงสัยเดินหน้านิ้วเข้าวัด คลานขึ้นไปกราบเรียนถามท่านอาจารย์พระมหาบัวเป็นการส่วนตัว โดยไปกับผู้ร่วมคณะเพียงสองสามคน มิได้ยกโขยงไปเป็นสิบเหมือนครั้งก่อนๆ กราบเสร็จลงนั่งเรียบร้อย ท่านอาจารย์มองหน้าถามขึ้นตรงตัวผู้มีปัญหา

“ว่ายังไง วันนี้” ลูกศิษย์ถอนใจเฮือกอย่างหนักใจไม่ค่อยอยากจะบอกจะเล่าให้ใครฟัง เพราะเป็นคำถามที่พบมาเฉพาะตัวและออกจะพิสดาร แต่เห็นว่าเป็นประโยชน์จึงบันทึกไว้ ค่อยๆ เล่ากราบเรียนให้ท่านอาจารย์ฟังว่า

“ปีนี้ได้พาพวกเพื่อนๆ ที่กรุงเทพฯ มาทอดกฐินกันที่ขอนแก่นคะ เพื่อสร้างวิหารที่วัดป่าศิรีวันที่จะนำอัฐิพระอาจารย์มั่น และพระอาจารย์สิงห์ออกมาไว้ให้ประชาชนได้กราบ

ไหว้บูชา การทอดกฐินปีนี้ได้เงินมาจำนวนหนึ่ง นับว่ามากสำหรับพวกเรา ทุกคนต่างดีใจ
 ซึ้งใจที่ได้เริ่มวางรากฐานพระวิหารได้แล้ว แต่แล้วอยู่ๆ ก็มาคิดว่า เงินที่ว่าได้มามากนั้น มี
 ของเรายู้งัยสักกี่บาทก็ต่างกัน เกิดสลดใจว่าจะได้บุญอะไรนักหนา ยิ่งคิดก็ยิ่งใจเสีย
 ความจริงก็ทำบุญทอดกฐินกันมาทุกปีตามวัดต่างๆ ไม่เคยคิดอะไรที่เป็นกิเลสอย่างนี้
 แม้แต่ครั้งเดียว ความสลดใจนี้เกิดขึ้นแล้วก็ไม่ได้สนใจ คิดเสียว่าตัวเองเป็นคนบุญน้อยจึง
 ทำได้น้อยอะไรอย่างนี้เท่านั้น แล้วก็สวดมนต์ภาวนาทุกเช้าเย็นไปตามปกติทุกวันที่เคยทำ
 แล้วก็นั่งสมาธิ มีอยู่วันหนึ่งปรากฏเป็นองค์พระอาจารย์มั่นอยู่ตรงหน้าได้ยินท่านสอน
 ชัดเจน จำได้ทุกถ้อยคำไม่มีลืม ท่านสอนว่า

“บุญส่วนตัวของตัวนั้น คือการปฏิบัติภาวนา ทำไม่ไม่เร่งทำเข้า”

เมื่อถอนสมาธิออกมาแล้วก็แปลกใจคะ ท่านอาจารย์คะ แปลกใจว่าพระอาจารย์มั่น
 ท่านกรุณาสอนจริง ๆ หรือ เรามีบุญถึงเพียงนั้นเชียวหรือ เราคิดไปเองหรือ จะว่าคิดไป
 เองก็คงไม่ใช่ เพราะรู้ว่าลำพังตัวเองไม่มีสติปัญญาจะสั่งสอนตัวเองได้ด้วยถ้อยคำอันมี
 คุณค่าถึงเพียงนั้น ดิฉันเป็นคนที่ไม่มีปัญหา มีแต่ปัญหา พอดีมีฐานะขึ้นไปสกลนคร แวะ
 เข้าไปกราบเรียนถามท่านอาจารย์แบน ท่านก็บอกว่า นั้นแหละท่านอาจารย์ใหญ่มาสอนให้
 ดิฉันเร่งการปฏิบัติให้มากขึ้น ขากลับลงมาทางอุดรจึงเข้ามากราบเรียนถามท่านอาจารย์ขอ
 คำอธิบายจากท่านเป็นที่ฟังว่า สิ่งที่ได้พบในสมาธิคืออะไร หรือว่าเป็นอารมณ์ของวิปัสสนา
 ที่เกิดขึ้น เพื่อตอบปัญหาเรื่องการทอดกฐินแล้วได้บุญน้อยบุญมากอะไรนั้น หรือท่าน
 อาจารย์มั่นได้กรุณาบอกทางให้เร่งการปฏิบัติภาวนาให้มากยิ่งขึ้นจริงๆ” ท่านอาจารย์
 พระมหาบัว ฟังคำถามอันยืดยาวจบลงแล้ว ท่านก็ตอบซ้ำๆ มีความไพเราะจับใจนักดังนี้

“การทำบุญมีสองอย่าง หนึ่งคือการสละทรัพย์เงินทองเพื่อสร้างถาวรวัตถุในพระ
 ศาสนา หรือการบูชาด้วยดอกไม้ธูปเทียนข้าวของ เรียกว่าอามิสบูชา ส่วนบุญอีกอย่างหนึ่ง
 นั้นคือการถือศีลภาวนาทำสมาธิวิปัสสนา เพื่อให้เกิดความรู้แจ้งแทงตลอดให้เกิดเป็น
 ปัญญาเป็นผู้รู้ ดังที่เราภาวนาว่า “พุทโธ” ซึ่งแปลว่า “ผู้รู้ผู้ฉลาด” อันนี้เรียกว่า “ปฏิบัติ
 บูชา” เป็นบุญอันสูงสุด อันจะนำตนเองให้พ้นจากกองทุกข์ในโลกนี้ได้ ช่วยตัวเองได้ มิให้
 ต้องเวียนว่ายตายเกิดต่อไป บุญข้อนี้เป็นบุญอันสูงสุดที่พระพุทธรเจ้าทรงสรรเสริญผู้ปฏิบัติ
 ทั้งอามิสบูชา และปฏิบัติบูชานี้เป็นเสมือนแม่น้ำสองสายที่ใสสะอาดไหลมารวมกันลงสู่แอ่ง
 น้ำใหญ่อันอยู่ในห้วงหัวใจของเราเอง เป็นแหล่งน้ำอันเต็มเปี่ยมสมบูรณ์ พร้อมทั้งจะนำ

ความเย็นฉ่ำชุ่มชื้นไปทั่วทุกหัวระแหง เกิดคุณค่าและประโยชน์อันประมาณมิได้ที่สายน้ำนั้นได้ซึมซาบ ผ่านไปยังถิ่นต่างๆ แอ่งน้ำในหัวใจเราเป็นเสมือนเขื่อนกักน้ำไว้เพื่อประโยชน์ตนและผู้อื่น แต่บัดนี้ได้เกิดมีรูรั่วขึ้นที่เขื่อนกั้นน้ำนั้นแล้ว คือเกิดสลดใจวิจิตรจินาในบุญกุศลที่ตัวได้ทำลงไป พระอาจารย์มั่นท่านจึงมาสอนเราให้รู้จักอุดรูรั่วในหัวใจหรือเขื่อนกั้นน้ำนั้นเสีย มิให้น้ำที่ไหลมารวมกันนั้นรั่วไหลไปที่อื่นอย่างไรประโยชน์ รักษาแอ่งน้ำนั้นไว้ให้มีน้ำเต็มเปี่ยม บริสุทธิและสะอาด เพื่อยังประโยชน์ต่อไป เข้าใจไหม?”

ท่านอาจารย์ได้กรุณาอธิบายจนแจ่มแจ้งไพเราะงดงามเป็นที่สุด ผู้ฟังน้ำตาซึม ก้มลงกราบสำนึกในพระคุณของครูอาจารย์ ที่ได้ขัดเกลากิเลสออกจากหัวใจของผู้มีสติปัญญาอันน้อยนิด และได้ประจักษ์ในทันทีว่าองค์สมเด็จพระบรมศาสดาพระองค์ใดก็ตาม และพระอรหันตสาวกทั้งหลายที่ได้ไปสู่แดนอันสงบสะอาดประณิตนั้น มิได้ทอดทิ้งสัตว์โลกทั้งหลายเลย ท่านได้ถ่ายทอดให้พระสงฆ์สาวกสั่งสอนแนะนำไว้แล้ว ผู้ที่รับได้ก็จะได้พบได้เข้าสู่ภูมิธรรมอันควรแก่สภาวะของปัญญาของแต่ละบุคคลผู้นั้น-ผู้นั้น

ลูกศิษย์ค่อยๆ กราบเรียนถามท่านอาจารย์ต่อไป ด้วยความเกรงว่าสิ่งที่ตนเล่าให้ท่านอาจารย์ฟังนั้น จะเป็นการแสดงความวิเศษของตนเหนือผู้อื่น แต่ท่านอาจารย์เข้าใจทะลุปรุโปร่งไปหมด

“ท่านพระอาจารย์มั่น เคยปรากฏในสมาธิหลายครั้ง ครั้งแรกได้รูปเหมือนองค์ท่านมาจากวัดป่าสาละวัน โคราช ก็มานั่งพิจารณาด้วยความเลื่อมใสศรัทธาเป็นที่สุด จิตเริ่มสงบลงทุกที เข้าสมาธิก็ได้ยินเสียงดุก้องอยู่ในหัวสมองของตัวเองว่า “มานั่งดูเราทำไม ทำไมไม่ดูตัวเอง!” ได้ยินดังนั้นก็ตกใจ ถอนสมาธิทันที แล้วไม่กล้าเล่าให้ใครฟัง จะเล่าให้ท่านอาจารย์ฟังนานแล้วกลัวจะโดนดูหัวว่าเลอะเทอะ แต่เชื่อว่าท่านดูแน่ๆ เพราะถ้าคิดเอาเองก็คงไม่คิดดูตัวเอง จะมีแต่คิดเข้าข้างตัวเองว่าตัวนั้นดีแล้ว วิเศษแล้วเท่านั้น” ท่านอาจารย์พระมหาบัวยิ้มด้วยเมตตา สอนว่า

“ก็ถูกของท่านแล้วนี่ ไม่รู้จักดูตัวเอง แยกธาตุแยกขันธ์ดูในตัวเอง ไปนั่งดูท่านก็โดนอย่างนี้”

“นับว่ากระแสนี้สำคัญที่สุดและรวดเร็วมากนะคะท่านอาจารย์ คิดอะไรนิดเดียวก็จะไปถึงอีกจุดหนึ่งทันที” ผู้เขียนปรารภกับท่านอาจารย์อย่างอัศจรรย์ใจยิ่ง ท่านอาจารย์ตอบว่า

“จะมีอะไรรวดเร็ว และรุนแรงยิ่งไปกว่าจิตเล่า จิตคิดอย่างไรดีร้ายเป็นถึงกัน รู้ได้ทันที”

“มีอีกหลายครั้งที่ท่านมาหยุดยืนมองการปฏิบัติอยู่หนึ่งๆ บางครั้งก็เห็นเป็นจุดสีทองเล็กๆ แล้วใกล้เข้ามาใหญ่ขึ้น ใหญ่ขึ้น จนเห็นชัดเต็มองค์ ก็เลยต้องลงกราบ มีครั้งหนึ่งค่ะ เหมือนท่านจะทดลองที่วัดป่าวิเวกธรรม ไปนั่งภาวนาด้วยกันหลายคน ได้เห็นเหมือนกันทุกคน ครั้งแรกเห็นเป็นกะโหลกศีรษะก่อนแล้วเห็นเป็นโครงกระดูก แล้วเห็นเป็นจิวรห่มโครงกระดูกนั้น ในใจก็นึกว่า “อ้อ นี่ผีพระ” ไม่ได้กลัวเลยคะ นั่งดูในสมาธิต่อไป หัวกะโหลกนั้นค่อยๆ เกิดมีเนื้อหนังเต็มขึ้นทีละน้อย จนเห็นชัดว่าเป็นพระอาจารย์มั่น จึงก้มลงกราบ ทราบว่าท่านมาสอนแน่นอน เกิดความรู้ว่า คนเรานั้นลงเหลือแต่กระดูกแล้วเหมือนกันหมด ดูไม่ออกว่าใครเป็นใคร ออกจากวัดกลับบ้านคืนวันนั้นทุกคนนั่งเงียบ ไม่มีใครกล้าเล่าให้ใครฟัง เกรงว่าเพื่อนจะกลัว แต่ดิฉันอดไม่ได้พูดขึ้นก่อนว่าได้เห็นอะไรบ้าง ทุกคนก็ร้องเป็นเสียงเดียวกันหมดว่า เห็นเหมือนกัน บางคนก็กลัวไม่กล้าพูด ทำให้รู้ได้ว่ารูปร่างหน้าตาผิวพรรณเนื้อหนังของคนเรา เป็นสิ่งปรุงแต่งขึ้นจากจิตทั้งสิ้น ถ้าเหลือแต่กระดูกแล้วมันดูเหมือนกันหมด ไม่ได้แตกต่างอะไรกันเลยคะท่านอาจารย์”

ท่านอาจารย์ฟังหนึ่งๆ แล้วสอนลูกศิษย์ทั้งหลายว่า

“จำไว้ว่า การปฏิบัติภาวนานั้น ย่อมจะปรากฏสิ่งต่างๆ ขึ้นได้เสมอ ต้องเร่งความเพียรให้มาก มีความเพียรให้มาก คนเราส่วนใหญ่ทำๆ ไปแล้วเกิดขี้เกียจ เกิดกลัวว่าจะเป็นบ้าเป็นหลัง เอาใครนั่งภาวนาแล้วเป็นบ้าให้มาหาหลวงตาบ้าง บางคนเกิดเบื่อหน่ายทั้งที่ความเพียรกำลังจะให้ผล ความรอบรู้ของจิตกำลังจะแตกฉาน ครูอาจารย์ท่านจึงให้เร่งความเพียรให้มาก เข้าใจแล้วหรือที่นี้” ท่านถาม

“เข้าใจแล้วคะ ที่ว่านั่งสมาธิแล้วเสียสตินั้นก็สงสัยว่า ถ้านั่งสมาธิด้วยสติอยู่กับตัว รู้ตัวอยู่ตลอดเวลา มีสติติดตามดูอารมณ์ต่างๆ แล้วจะบ้าไปได้อย่างไร?”

“ก็นั่นแหละ ถ้ามีสติแล้วไม่บ้า ไม่มีทางเป็นไปได้เลย พุดกันไปเรื่อยเปื่อยให้กิเลสมันหลอกเอานะ ขอบใจอย่าได้ทอดทิ้งในการปฏิบัติเพราะเป็นความดีเป็นบุญอันสูงสุด เป็นทางเดียวที่จะถ่ายถอนตนเองออกจากกองกิเลสได้ มิให้ตกสู่อบายภูมิ รีบเร่งทำเข้าเถิดตายแล้วทำไม่ได้นะ” ทุกคนกราบรับคำสอนของท่าน และเมื่อได้พุดกันถึงเรื่องพระอาจารย์มั่น และความตายแล้ว ผู้เขียนก็เกิดความคิดขึ้นในฉับพลันทันทีว่า ท่านอาจารย์พระมหาบัว เป็นอาจารย์ของพวกเราทุกคน จึงควรที่จะเขียนประวัติของท่านให้ลูกศิษย์ทุก

คนได้รู้ถึงความเป็นมา ความพากเพียรพยายามในการปฏิบัติอันแน่วแน่มั่นคงขององค์ท่านที่ได้ถ่ายทอดออกมาจากพระอาจารย์มั่น

ผู้เขียนได้ทราบมาว่า ท่านอาจารย์พระมหาบัว ญาณสัมปันโน องค์นี้เป็นศิษย์เอกองค์หนึ่งที่อยู่กับพระอาจารย์มั่น ภูริทัตตเถระ ถึงแปดปีเต็ม และเป็นหนึ่งในสามองค์ที่อยู่รับใช้ปรนนิบัติพระอาจารย์มั่นมาตลอดเวลา จนท่านพระอาจารย์มั่นมรณภาพที่วัดป่าสุทธาวาส สกลนคร และได้ทราบมาอีกว่า ท่านอาจารย์พระมหาบัวองค์นี้เคยเข้ากราบเรียน ถกปัญหาธรรมต่าง ๆ กับพระอาจารย์มั่นครั้งละนาน ๆ จนได้เข้าใจแจ่มแจ้งจึงเลิก นับเป็นเวลาค่อนข้างก่อนวันก็มี เพราะฉะนั้นธรรมะข้อปฏิบัติต่าง ๆ ของท่านพระอาจารย์มั่นนั้น ท่านอาจารย์พระมหาบัวซึ่งเป็นศิษย์เอกองค์สำคัญจึงรับไว้ได้ทั้งหมด เมื่อท่านพูดอ้างถึงความตาย ก็ทำให้ผู้เขียนต้องกราบเรียนถามในฉบับพลันทันทีที่คิดได้ตามประสาคนที่มีสติไม่รอบตัว ทั้งกลัวว่าจะโดนดูหว่ากำเริบ แต่คำว่า “ตายแล้วทำไม่ได้” ของท่านอาจารย์สำคัญกว่า ท่านสอนมิให้ประมาท ทั้งตัวเราเองและทั้งท่านอาจารย์เองด้วย จึงได้ตั้งคำถามกับท่านดังนี้

“อยากจะกราบเรียนขอความกรุณาท่านอาจารย์คะ คือท่านอาจารย์บอกไว้ในหนังสือ “ประวัติพระอาจารย์มั่น” ว่า ตะเกียกตะกายเขียนด้วยความยากลำบาก เพราะต้องเรียบเรียงไปถามจากพระผู้ใหญ่มากมายหลายองค์ว่าจะรวบรวมได้ จึงทำให้อยากจะรวบรวมประวัติและเรื่องราวของท่านอาจารย์ไว้บ้าง” ท่านอาจารย์มองหน้าลูกศิษย์ผู้โง่เขลาเบาปัญญาอยู่ครู่หนึ่ง จึงดุแหงขึ้นทันที

“เห็นหลวงตาบัวเป็นไงวะ ถึงต้องมาเขียนประวัติ หา?” ท่านพูดแล้วตบกระดานปังชูศิษย์

“ก็เห็นว่า ท่านอาจารย์พระมหาบัว ญาณสัมปันโน เป็นพระสุปฏิปันโน ปฏิบัติดี ปฏิบัติตรง ปฏิบัติชอบ บริสุทธ์ผ่องแผ้ว เป็นที่เคารพบูชาของลูกศิษย์และผู้คนทุกหมู่เหล่า ควรที่พวกเราจะได้รู้จักปฏิบัติของท่านอาจารย์ไว้ ก็ไม่เห็นมีอะไรเสียหายนี่คะ” ผู้เขียนกราบเรียนด้วยความจริงใจตามปกติ

“ไม่ให้เขียน?” ท่านอาจารย์ตอบสั้น ๆ เมินหน้า แต่ลูกศิษย์ ยังไม่หายโง่

“เหตุผลล่ะคะ ท่านอาจารย์”

“เราเขียนประวัติพระอาจารย์มั่นด้วยความเคารพบูชาครูอาจารย์ เป็นแนวทางในการปฏิบัติของศิษย์ทั้งหลายไว้แล้ว นี่จะมาเขียนประวัติเราเป็นการตีเสมอครูบาอาจารย์

สมควรหรือ ท่านพระอาจารย์มั่นท่านสูงส่ง เลิศล้ำขนาดไหน ท่านสอนได้ทั้งมนุษย์และ เทวดา เราเป็นลูกศิษย์ท่าน เทียบท่านไม่ได้เลย เหลวไหลนัก เรานะ” ผู้เขียนก้มลงกราบ ขอประทานโทษท่านอาจารย์ด้วยกายและใจ แต่ปากกราบเรียนท่านว่า “มิได้มีเจตนา เช่นนั้นเลยคะ ที่กราบเรียนจะขอเขียนเรื่องราวของท่านอาจารย์ ก็เพราะลูกศิษย์ทุกคน เคารพบูชาท่านอาจารย์อย่างจริงใจ ท่านอาจารย์เคารพบูชาพระอาจารย์มั่นอย่างไร เราก็ เคารพบูชาท่านอาจารย์ผู้สั่งสอนมาอย่างนั้น มิได้คิดว่าจะเป็นการตีเสมอพระอาจารย์ใหญ่ เลย ท่านอาจารย์พระมหาบัว ญาณสัมปันโน มีลูกศิษย์ทั่วประเทศ ท่านอาจารย์สร้าง คุณประโยชน์ให้แก่ผู้คนมากมายเหลือจะคณานับ ทำไมเราจะทราบเรื่องราวของท่าน อาจารย์บ้างไม่ได้ และท่านอาจารย์สอนไม่ให้ประมาท ถ้าท่านอาจารย์ไม่อยู่เสียแล้ว จะไป ถามอะไรจากใครๆ ก็สู้ถามกันเสียตั้งแต่ตอนนี้จะดีกว่า ไม่ต้องลำบากอย่างที่ท่านอาจารย์ เคยตะเกียกตะกายมาแล้ว”

“ไม่ให้เขียน” ท่านยืนยันตามเดิม “ถ้าอยากให้เขียน เราให้คุณหญิงเขียนเสียนาน แล้ว มีเยอะเยาะไปที่อยากจะมาเขียน แต่ทำอย่างนั้นไม่ได้ พระอาจารย์มั่นท่านเป็นครู อาจารย์ ต้องเคารพบูชาท่านไว้ในที่สูง จะไปตีตนเสมอท่านไม่ได้จึงไม่ให้เขียน เข้าใจ ไหม?” ผู้เขียนจึงกราบรับคำท่านไปเล่าให้ใครๆ ฟัง ทุกคนก็ทว่าทะเล้ง อยู่ดี ๆ ไปขอ เขียนเรื่องของท่าน ที่ท่านอาจารย์ไม่พาดให้ตกกุญแจลงมาก็นับว่าเป็นบุญนัก ผู้หลักผู้ใหญ่ หลายคนเดือดเนื้อร้อนใจ ให้หาดอกไม้รูปเทียนไปขอขมาลาโทษจากท่าน แต่ตัวผู้เขียน เองนั้นมั่นใจว่าท่านอาจารย์พระมหาบัวไม่ถือเป็นโทษ เพราะท่านเข้าใจลูกศิษย์ดี เพื่อเป็น การป้องกันโทษอันอาจจะมา และเพื่อตัดความรำคาญรบกวนด้วยความหวังดีของสภธรรมิก ทั้งหลาย

ผู้เขียนจึงกลานเข้าไปกราบแทบเท้าท่านอาจารย์ พร้อมด้วยพานดอกไม้รูปเทียน กราบเรียนท่านว่า

“มีผู้หลักผู้ใหญ่และเพื่อนๆ หลายคน ทว่าดิฉันล่วงเกินท่านอาจารย์ที่มาขอเขียน เรื่องราวและการปฏิบัติของท่าน เขาว่าดิฉันทำผิด จนดิฉันชักจะเชื่อว่าตัวเองทำผิด จึงมา กราบขอขมาท่านอาจารย์”

ท่านอาจารย์พระมหาบัวของศิษย์ทุกคนฟังผู้เขียนแล้วหัวเราะด้วยความเมตตา เข้า ว่า

“ใครเขาบอกให้มาขอขมา ตัวก็ไปขอขมาคนนั้นซิ ก็เราไม่ได้โกรธเลยสักนิดจะมาขอขมาทำไม”

“แต่ดิฉันอาจจะทำผิดหรือล่วงเกินท่านอาจารย์ จึงมากราบเท้าขอโทษ”

“ก็เราไม่ได้ว่าตัวทำผิด ล่วงเกินอะไร ทำไมจะต้องขอโทษ” คราวนี้ลูกศิษย์ซึกจะฮึดฮัด

“ท่านอาจารย์จะไม่รับจริงๆ หรือคะ” ท่านอาจารย์หัวเราะอารมณ์ดีหยิบผ้ามารับของบอกว่า

“เออ รับก็ได้วะ แต่ให้รู้นะว่าเราไม่เคยโกรธ ที่รับนี้เพราะลูกศิษย์มันจะโกรธความโกรธมันตีที่ไหนกันเล่า?” ทุกคนก้มลงกราบที่คิดผิดถนัด เกรงว่าท่านอาจารย์จะโกรธ แท้จริงนั้นท่านอาจารย์ได้พ้นความโกรธ ความไม่พอใจความรำคาญไปนานนักหนาแล้ว เรายี่ช่างโง่งงเสียนี้กระไรไม่สมกับเป็นศิษย์ของท่านอาจารย์พระมหาบัวเลย ผู้เขียนนั้นเห็นว่าท่านแจ่มใสก็อดพูดอีกไม่ได้ และเชื่อมั่นว่าท่านอาจารย์รู้จักลูกศิษย์ประเภทปากไวใจอ่อน สอนง่ายอย่างพวกเราได้ดี กราบเรียนถามว่า

“เป็นอันว่า ท่านอาจารย์ไม่ยอมให้เขียนแน่ะคะ”

“ไม่ให้เขียน จะไปทำอะไรเทียมครูอาจารย์ไม่ได้” ท่านอาจารย์ตอบมั่นคง เด็ดเดี่ยว

“ก็ไหนท่านอาจารย์ว่า ไม่ให้ลู่แก่ความประมาท” อุดหาเรื่องให้ท่านดูไม่ได้ แต่ท่านไม่ดู ถามว่า

“เออ-แล้วไง?”

“อะไร ๆ ท่านอาจารย์ก็บอกว่า “ตายแล้วทำไม่ได้” เรื่องนี้ก็เหมือนกันแหละคะ”

“เอ...ไอ้คนนี่ พุดจาเนิบๆ เทิบๆ อยู่ได้!” ท่านขึ้นเสียงดู ผู้เขียนและเพื่อนๆ หัวเราะเกรียว

“รู้จักไหมล่ะ เนิบๆ เทิบๆ นะ เป็นภาษาทางนี้เขาพูดกัน” ท่านถาม ผู้เขียนกราบเรียนตรงๆ ว่า

“ไม่ทราบหรอกคะ ขอคำอธิบาย”

“ก็ตั้งทางโน้น ไปหย่อนทางนี้ ตั้งทางนี้ไปหย่อนทางโน้น เนิบๆ เทิบๆ ก็เหมือนกันแหละ พุดทางนี้มันออกไปทางนั้น พุดทางนั้นมันไปทางนี้ จะเอาอย่างไรวะ?”

“ตกลงค่ะ ไม่เขียนก็ไม่เขียน ที่จริงท่านอาจารย์น่าจะเขียนไว้เองด้วยซ้ำจะได้ไม่มีอะไรผิดพลาด ที่มาราบเรียนขออนุญาต ก็เพราะทุกคนต่างก็เคารพบูชาท่านอาจารย์เป็นอย่างสูง”

“ถ้าเคารพกันแล้ว ก็จงอ่านประวัติและปฏิปทาของท่านพระอาจารย์มั่นที่เขียนไว้แล้วนั้นเถิด เพราะท่านเป็นครู เป็นอาจารย์สั่งสอนผู้คนพระเนรมามากมาย จนเกิดพระที่ตีขึ้นมากถึงในสมัยนี้ เคารพและปฏิบัติตามที่ท่านสอน เพราะท่านเป็นพระอาจารย์ใหญ่ของพุทธศาสนิกชนทุกคน ท่านเกิดมาเพื่อทำประโยชน์สั่งสอนให้ผู้คนดำเนินตามรอยพระพุทธรองค์ ท่านได้ถ่ายทอดธรรมะมาเผยแพร่ให้เกิดประโยชน์มากมายเหลือจะคณานับ ขอจงเคารพบูชาพระอาจารย์มั่นเพียงองค์เดียวเท่านั้นเถิด” และอาจจะเป็นเพราะลูกศิษย์จะเสียใจ ท่านจึงออกปากอนุญาตว่า

“ถ้าจะเขียน ก็อนุญาตให้นำเรื่องที่เรารู้กันนี้ไปเขียนรวบรวมไว้ได้” ผู้เขียนดีใจเป็นที่สุด

“รวมทั้งที่อัดเทปไว้ด้วยนะคะ”

“นั่นแหละ เขียนได้เลย เพราะมีประโยชน์” ท่านยิ้มให้แน่ใจอีกครั้งหนึ่ง

เมื่อกราบลาท่านออกมาจากวัดแล้ว ได้พิจารณาตลอดทางที่นั่งรถกลับ ก็เห็นว่าจริงดังที่ท่านอาจารย์สอนทุกประการ พระอาจารย์มั่น ภูริทัตตเถระ ผู้เป็นพระอาจารย์ใหญ่ทางวิปัสสนากรรมฐานองค์สำคัญนั้น ท่านอาจารย์พระมหาบัวได้เขียนประวัติ ปฏิปทาอันแน่วแน่มั่นคง การสั่งสอนอย่างเปิดโลก หมดจด เฉียบขาด หาใครเสมอเหมือนได้ยากยิ่ง ควรแก่การเคารพบูชาให้ระลึกถึงพระเดชพระคุณของท่านไว้เสมอ และควรปฏิบัติตามที่ท่านสอนซึ่งนับว่าเป็นการบูชาครูอย่างดีเลิศที่สุด ท่านอาจารย์พระมหาบัวสอนมิให้ลวงล้า กำเริบครูอาจารย์ทุกวิถีทาง ให้ทำปัจจุบันให้ดีที่สุด เพื่อถ่ายถอนกิเลสให้หลุดพ้นจากหัวใจให้ได้

พวกเรานั้นมีปัญหามากนัก คราวที่เครื่องบินตกมีพระอาจารย์มรณภาพไปหลายองค์ เราทุกคนต่างก็หน้าตาตื่น เข้าไปกราบเรียนถามท่านอาจารย์ว่าพระทั้งหมดทุกองค์นั้น ท่านได้ปฏิบัติดีมาโดยตลอด เพราะเหตุใดจึงประสบเคราะห์กรรมเช่นนั้น ท่านอาจารย์ตอบว่า

“ทั้งหมดเป็นเรื่องของกรรม รู้จักไหม “กรรม” นะ” ท่านหันมาถามผู้เขียน

“ทราบค่ะ แต่กรรมอะไรจึงต้องตายเช่นนี้” ออดสงสัยไม่ได้ ท่านจึงดูเอาว่า

“ตายเช่นนี้ ตายเช่นไหนก็เหมือนกัน ก็คือต้องตายนะ เลือกได้ระอะ ตายเช่นไหน แลกอะไร”

“เคยไปกราบเรียนถามท่านอาจารย์บุญเพ็งที่วัดป่าวิเวกธรรม ท่านก็บอกว่า ไม่เห็น แลกอะไร ในสมัยพุทธกาล มีพระอรหันต์ตายกลางอากาศมไป” ผู้เขียนเล่าให้ท่านฟัง ท่านอาจารย์สอนว่า

“ที่จริงท่านอาจารย์องค์หนึ่งก็ทราบว่ ไปครั้งนี้เครื่องบินจะตกจะต้องตาย แต่ท่าน ไม่ได้เกรงกลัวความตายนั้น เมื่อเป็นเรื่องกรรมที่ทำไว้มาถึงตัวท่านก็ชดใช้หนี้กรรมทันที ไม่ได้อาลัยชีวิตหรือสังขารเลย พระปฏิบัติที่ท่านกล่าวหาญชาญชัยนัก กรรมนั้นจะต้อง ได้รับแน่นอนไม่ว่าจะเป็นกรรมดีหรือไม่ดี เพราะฉะนั้นจึงสอนให้เร่งปฏิบัติ มีความ พากเพียรในการภาวนา สติปัญญาจะได้แตกฉาน มีความรอบรู้รอบตัว เอาตัวรอดได้ เวลา ตายจะตายแบบไหนก็ล่วงได้ทั้งสิ้น” ทุกคนได้ฟังแล้วนิ่งอึ้ง เห็นประโยชน์ในการปฏิบัติ สมาธิภาวนาชัดเจนยิ่งขึ้น แต่อดเรียนถามให้ท่านดูอีกไม่ได้

“ตอนเขามานิมนต์พระ เขาคงจะนิมนต์ท่านอาจารย์ด้วยใช่ไหมคะ แต่ท่านอาจารย์ ทราบเหตุล่วงหน้าเลยไม่รับนิมนต์” ท่านอาจารย์พระมหาบัวตอบเรียบ ๆ ชัดเจนว่า

“เราจะไปเฉพาะเรื่องที่เราเห็นว่าควรจะไปเท่านั้น” ทุกคนก็มลงกราบด้วยความเข้าใจ เป็นอันดี

เข้าพรรษาปีหนึ่ง ในช่วงระยะที่ยังอยู่ในภาคอีสาน คณะศิษย์ทั้งหลายพากันไป ทำบุญตามแต่ตนจะศรัทธา รวบรวมข้าวของเครื่องใช้ มีผ้าอาบน้ำฝนสำหรับพระทั้งวัด และข้าวของอื่นๆ เพื่อมอบไว้ให้แก่โรงครัว เราทุกคนได้พบว่าที่วัดป่าบ้านตาดนั้นมีผู้คน ล้นหลามเต็มลานวัด บนศาลาอเนกประสงค์ ท่านอาจารย์นั่งอยู่ท่ามกลางพุทธศาสนิกชน เห็นอยู่ไกลลิบ คณะของเราช่วยกันแบกหอบหิ้วข้าวของเข้าไปพะรุงพะรัง และแหวกคนเข้าไป ได้เฉพาะหัวหน้าคณะและพวกผู้ชายที่ช่วยกันหิ้วของท่านั้น พวกผู้หญิงจึงหาระเบียง ศาลาด้านหนึ่งเป็นที่ตั้งมั่นอยู่ไกลๆ พอรับของที่นำเข้าไปถวายแล้ว ท่านอาจารย์ก็ถามถึง ผู้เขียนว่ามาหรือเปล่า มีผู้กราบเรียนว่ามา แต่นั่งอยู่ด้านนอกเพราะไม่อยากจะบุกคนเข้าไป ท่านก็ร้องสั่งออกมาให้ได้ยินทั่วกันว่า

“เฮ้! ฟังนะ วันนี้จะพูดเรื่องการทำบุญ!”

วันนั้นท่านอาจารย์ได้เทศน์ให้ผู้คนฟังเหมือนที่เคยสอนผู้เขียนไว้ เรื่องการทำบุญว่า บุญนั้นเปรียบเหมือนสายน้ำอันเย็นฉ่ำชื่นใจทั้งผู้ให้และผู้รับ ประดุจแม่น้ำใหญ่สองสายอันมีนามว่า อามิสบูชาและปฏิบัติบูชา ซึ่งได้ไหลมาบรรจบพบกันในห้องน้ำอันกว้างใหญ่ไพศาลหาที่ประมาณมิได้ นั่นคือในห้องหัวใจของผู้ทำบุญทั้งหลายนั่นเอง ฯลฯ... วันนั้นท่านอาจารย์พระมหาบัวเทศน์เรื่องบุญได้ไพเราะจับใจ ละเอียดลออกกว่าที่เคยสอนผู้เขียนไว้ในครั้งก่อน ผู้ฟังทั้งศาลาหนึ่งเสียบกริบเหมือนไม่มีลมหายใจ เสียงท่านอาจารย์เทศน์ซ่าๆ แจ่มใส น่าเสียดายที่ผู้เขียนนั่งอยู่ไกลเกินไป ไม่สามารถจะอัดเทปไว้ได้ เวลาผ่านไปเกือบชั่วโมงจึงจบเทศน์เรื่องบุญลงท่ามกลางความเสียบสัจด์ มีแต่เสียงลมพัดใบไม้ไหว และเสียงแห่งธรรมะจากท่านอาจารย์เท่านั้น

สังเกตดูผู้คนที่ได้ฟังเทศน์ในวันนั้น มีดวงหน้าอันเบิกบาน แ่มชื่นเหมือนดอกบัวได้แสงตะวันยามเช้า สดใส กระปรี้กระเปร่า ดวงตาเป็นประกายไร้ความหม่นหมอง ความทุกข์ใจทุกข์กายที่มีอยู่ในแต่ละคน เหมือนจะสูญสลายหายไปในพื้นที่ที่ได้ฟังธรรมอันงามบริสุทธิ์จากท่านอาจารย์พระมหาบัว ท่านเทศน์ได้ไพเราะชัดเจนทุกถ้อยคำทุกชั้นตอน ท่านได้เพิ่มพลังในการปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ ลงในหัวใจของพุทธศาสนิกชนทุกผู้ทุกนามมิได้ละเว้น ใครรับได้เพียงใดก็รับตักตวงไว้เถิด

บรรยากาศในวัดที่เคยสงบเสียบรมเย็น ด้วยร่มเงาของแมกไม้และธรรมในวันนี้เพิ่มความปิติในบุญกุศลที่แต่ละคนได้ร่วมกันทำ เป็นความปิติชื่นใจอันหาที่จะเปรียบประมาณมิได้ การทำบุญกับพระสงฆ์สาวกผู้ซึ่งมีแต่ความบริสุทธิ์ งดงามในจริยาวัตรทุกประการ เต็มเปี่ยมสมบูรณ์ตามรอยบาททองคำพระบรมศาสดา ได้ให้ความเบิกบานในธรรมอย่างแท้จริง ทุกคนก้มลงกราบศรัทธาจรดพื้น ด้วยกาย ด้วยใจ ด้วยวาจา ว่าข้าพเจ้าทั้งหลายมีเพียงพระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ เป็นที่พึ่งที่อาศัย เป็นสรณะอันแท้จริงเพียงอย่างเดียวเท่านั้นในชีวิตนี้ เมื่อผู้คนสร้างชาลงไปแล้ว พอมีช่องทางให้คลานเข้าไปกราบท่านได้ ท่านก็ทักขึ้นว่า

“เป็นอย่างไรบ้างละ ที่เทศน์วันนี้”

“ดีเยี่ยมที่สุดเลยคะ ท่านอาจารย์ แต่เสียดายที่วันนี้ไม่ได้อัดเทปไว้ เพราะนั่งอยู่ไกลเกินไป”

“เฮ้ย ไกลอะไรกัน นั่งอยู่บนศาลานี้แท้ๆ ยังจะว่าไกล ที่ตัวอยู่ชอนแก่นมาฟังเทศน์ถึงอุดรนี้ไม่ไกลหรอก” ท่านอาจารย์ว่าแล้วหัวเราะ ซึ่งก็จริงของท่านแต่ก็อดที่จะบ่นให้ท่านฟังไม่ได้

“อัดเทปไม่ได้เลยคะ เสียตายแท้ๆ วันหลังจะมาขอฟังใหม่ดีกว่า วันนี้แขกเยอะเหลือเกิน”

“เทศน์ใหม่ก็ไม่เหมือนเก่า” ท่านอาจารย์ตอบยิ้มๆ ซึ่งผู้เขียนกราบเรียนทันทีว่า

“ไม่เป็นไรคะ ไม่ว่าท่านอาจารย์จะเทศน์เรื่องอะไร ฟังได้รับได้หมด ไม่มีปัญหาเลย” ท่านหัวเราะมองหน้าลูกศิษย์

“เออ ให้มันมีที่สดุอยู่ตรงนั้นแหละ ให้มันได้อย่างนั้น จะได้เป็นคนหมดปัญหาเสียที”

“ท่านอาจารย์เหนื่อยมากไหมครับวันนี้” หัวหน้าคณะถามขึ้น “เหนื่อยซีทำไมจะไม่เหนื่อย ก็แก่แล้วนี่ ชักวันหนึ่งหรือคงหลงๆ ลืมๆ คว่ำบาตรออกไปบิณฑบาตตอนห้าโมงเย็นเข้าบ้างหรือ” ท่านพูดขำๆ ทุกคนยิ้มแยมแจ่มใส ผู้เขียนกราบเรียนตามประสาคนที่ไม่ชอบอยู่ในฝูงชนมาก ๆ

“ถ้าเช่นนั้น วันนี้ท่านอาจารย์คงไม่ได้พักผ่อนทั้งวัน เพราะใครๆ ก็อยากมาทำบุญกับท่าน จึงขอกราบลาไปก่อนดีกว่า วันหน้าจะมารบกวนท่านอาจารย์ใหม่ ขอให้เป็นวันธรรมดาที่ไม่ใช่เทศกาล จะได้พูดคุยกราบเรียนถามปัญหาได้บ้าง” ท่านอาจารย์พยักหน้ารับอย่างเข้าใจและเห็นด้วย ท่านอนุญาตว่า

“ไปเถอะ สักพักก็จะกลับกุฏิเหมือนกัน” คณะเรากกราบลาท่านลงจากศาลามาแล้ว ยังนึกอยู่ในใจว่า ถึงท่านจะกลับกุฏิแล้ว ก็ยังมีคนตามไปที่กุฏิอีกนะแหละ จนกว่าท่านจะร้องออกมาว่า “ไม่ให้พบ ไม่ว่าง” เพราะท่านอาจารย์พระมหาบัวก็มีกิจอันต้องปฏิบัติคือการเจริญภาวนา เพื่อวิหารธรรม คือความอยู่สบายในธาตุชั้นที่จำเป็นต้องปฏิบัติต่อกันให้เหมาะสมต่อไป

หนังสือต่างๆ ที่ท่านอาจารย์พระมหาบัว ญาณสัมปันโน เขียนไว้มีหลายเล่ม เช่น ประวัติพระอาจารย์มั่นฯ, ปฏิปทาพระธุดงค์กรรมฐานสายพระอาจารย์มั่น, แวนดวงใจ, แวนส่องธรรม, ธรรมคู่แข่งขัน, เทศนาในกรุงลอนดอน, ธรรมสามัคคี, ธรรมชุดเตรียมพร้อม, ศาสนาอยู่ที่ไหน, ศาสนธรรมปลุกคนให้ตื่น, เข้าสู่แดนอวกาศของจิตของธรรม, เข้าสู่แดนนิพพาน และประวัติหลวงปู่ขาว อนาลโย ซึ่งพิมพ์แจกในงานพระราชทานเพลิงศพหลวงปู่ขาว ซึ่งผู้เขียนได้รับเมื่อไม่นานมานี้ หนังสือแต่ละเล่มของท่านอาจารย์มีขนาดแปดหน้ายก หนาเป็นสิบยกขึ้นไป พิมพ์อย่างดี ประณีต มีเล่มเล็กและบางที่สุดคือ

ตอบปัญหาธรรมในกรุงลอนดอน นอกนั้นเล่มใหญ่ๆ ซึ่งท่านอาจารย์บอกว่า “เอาไว้ให้หนึ่ง อ่านไม่ใช่ให้อ่าน” ทันทีที่เข้าไปกราบนมัสการและถ้ามีหนังสืออยู่ ท่านอาจารย์จะแจกหนังสือแก่ทุกคน แจกเป็นชุดถ้ามีครบชุด และถ้ามีไม่ครบ ก็แจกเท่าที่มีอยู่ ท่านให้นำไปอ่านและปฏิบัติตามนั้น หนังสือเหล่านี้เขียนขึ้นโดยท่านอาจารย์พระมหาบัว ญาณสัมปันโน แห่งวัดป่าบ้านตาด จังหวัดอุดรธานี ศิษย์องค์สำคัญของพระอาจารย์มั่น ภูริทัตตเถระ

ท่านเป็นพระสุปฏิปันโน เป็นนักต่อสู้วิชชา เป็นพระผู้ปฏิบัติมาแล้วอย่างเจนจบ ลบโลก เป็นองค์วิภูษิต ผู้บริสุทธิ์แท้จริงอีกองค์หนึ่ง ธรรมะที่ท่านสอนจึงเป็นธรรมอันบริสุทธิ์ลึกซึ้ง แต่ชัดเจน แต่ละเล่มมีรสชาติผิดแผกแตกต่างกันออกไปในเนื้อหาและสาระ ผู้ที่ได้ไว้จึงนับว่าเป็นโชคดี เพราะเท่ากับมีเพื่อนร่วมเป็นร่วมตายในยามเหงา ว้าเหว่ ขาดแคลน ขัดสน เป็นทุกข์ หรือแม้กระทั่งเวลาเจ็บไข้จะเป็นจะตาย ก็จะมีธรรมะจากหนังสือ นั้นเป็นที่พึ่งที่อาศัย เท่ากับมีพระสงฆ์องค์บริสุทธิ์ผู้เป็นครูอาจารย์อยู่ใกล้ตัว คอยบรรเทา ปัดเป่าความเดือดร้อนเหล่านั้นมิเคยได้ห่างไปจากเราเลย ธรรมคำสอนและการปฏิบัติมีอยู่ครบถ้วนในหนังสือที่ท่านเขียนไว้ ด้วยเหตุนี้ หนังสือของท่านอาจารย์พระมหาบัว ญาณสัมปันโน จึงเป็นที่ปรารถนา เป็นสมบัติอันล้ำค่าของนักอ่านและนักปฏิบัติธรรมทุกคน

ผู้เขียนได้รับหนังสือจากท่านอาจารย์ทุกครั้งที่แวะเข้าไปกราบเยี่ยม มีอะไรท่านก็หยิบออกมาให้ ให้กันเป็นชุดๆ ไปทีเดียว ได้มาหลายชุด แต่ละชุดอยู่ด้วยไม่นาน เพราะมีผู้ที่สนใจในธรรมมาพบเข้าก็ขอต่อไปอีก ผู้เขียนจึงต้องกลับไปขอท่านอาจารย์ใหม่ทุกครั้ง บางคนก็บอกว่าขอเลย บางคนก็เกรงใจบอกว่าขอยืม แต่ไม่เห็นมีใครส่งคืน และตัวเองก็มีใช้คนหวงหนังสือหรืออะไรทั้งสิ้น ได้หนังสือดีๆ มากก็อยากให้เพื่อนพ้องญาติพี่น้องอ่านบ้าง ก็ยกให้เขาไปจนหมดเรียบ แล้วก็วิ่งหน้าแข้งเข้าไปขอจากท่านอาจารย์ใหม่อีกเพราะคิดว่าตัวเองอยู่ใกล้ นั่งรถไปเพียงชั่วโมงเดียวก็ถึง ส่วนคนที่เขาอยากได้แต่อยู่ไกลก็ต้องให้เขาก่อน

เกือบสี่ปีเต็มที่อยู่ภาคอีสาน ไปพบท่านอาจารย์ที่ไรเป็นขอที่นั่น ท่านอาจารย์ก็ไม่เคยถามเลยว่า ไอ้ที่ให้มาแล้วหายไปไหน ทำไมไม่รู้จักเก็บ ซึ่งท่านก็คงจะทราบดีแล้ว จนมีผู้ใหญ่ท่านหนึ่งในกรุงเทพฯ ประสบปัญหาอย่างเดียวกับผู้เขียน คือได้หนังสือจากท่านอาจารย์พระมหาบัวมาเท่าไรก็หมดเรียบไม่เหลือเก็บไว้ได้เลย เพราะมีคนขอต่อจนหมดเกลี้ยง ในที่สุดก็สั่งผู้เขียนว่า ถ้าไปพบท่านอาจารย์เมื่อไร ก็ให้ขอหนังสือมาเผื่อบ้างสัก ๑ ชุด ผู้เขียนก็รับคำ พลังก็คิดหาวิธีที่จะไม่ให้ใครมาคว่ำหนังสือของท่านไปอีก เพื่อเป็นการปรามให้ผู้ขอยืมรู้จักเกรงใจเจ้าของหนังสือ หรือไม่คิดยักยอกหนังสือของคนอื่นอีกต่อไป

จึงนำความคิดอันไม่เข้าทำนี้ไปกราบเรียนท่านอาจารย์ เมื่อท่านมอบมาให้อีก ๑ ชุดตามที่ขอ ต้องเรียกว่าขอลายเซ็นของท่านด้วย ซึ่งคิดตามประสาคนที่หลงว่า มีความฉลาดแต่ไม่รอบตัว ท่านอาจารย์ตอบว่า

“เราไม่เซ็น”

“ถ้าท่านอาจารย์ไม่เซ็น ใครมาเห็นเข้าอยากได้ก็คว่าไปอีก ไม่มีเกรงใจกันเลย”

“นั่นไม่ใช่ธุระของเรา” ท่านตอบสั้น ๆ แต่ผู้เขียนไม่ยอมจบ

“ใช่ซิคะ ท่านอาจารย์จะว่าไม่ใช่ธุระได้อย่างไร พอเขาเอาไปแล้ว ก็ต้องวิ่งมาขอใหม่อีกรบกวอนอีกเรื่อยไป”

“ถ้ามีหนังสืออยู่อีก ก็จะให้อีก ให้เรื่อยไปเหมือนกัน” ท่านตอบเฉยเมยไม่แยแส

“แล้วถ้าไม่มีหนังสือก็อด” ผู้เขียนบ่นขึ้นบ้าง

“ถ้าไม่มีหนังสือ ก็ไม่ได้ ต้องรอให้พิมพ์ใหม่จึงจะได้” ได้ยินท่านตอบแล้วอดหัวเราะไม่ได้ แต่ยังเข้าชี้ต่อไป

“แต่ถ้าท่านอาจารย์เห็นว่ามอบให้คนนั้นคนนี้ ก็จะตัดปัญหาเรื่องหนังสือหายไปได้”

“เราไม่เซ็น เพราะหนังสือทุกเล่มพิมพ์ไว้แจก ใครได้ไปแล้วไม่อยากจะหายก็เก็บให้ตีซี ถ้าอยากให้เป็นไปแล้ว ตัวเองก็ต้องรอเอาใหม่ มีเล่มไหนก็ให้เล่มนั้น”

นี่คือท่านอาจารย์พระมหาบัว ญาณสัมปันโน พูดกันแต่เรื่องจริง เรื่องที่ถูกต้องเหมาะสม ไม่มีอ้อมค้อม และนี่เป็นการกระทำที่ถูกต้องที่สุด ผู้เขียนกราบรับคำท่าน และปฏิบัติตามนั้น ใครอยากได้เล่มไหน ถ้าเรามีเกินหนึ่งเล่มขึ้นไป ก็แบ่งให้เขาได้ ความไม่เข้าทำของผู้เขียนนั้นมีมากมาย ไปเล่าเรื่องนี้ให้เพื่อน ๆ ฟัง ทุกคนก็ว่า ดีนะที่ไม่โดนท่านเอาอะไรวางกบาลให้ อยู่ ๆ จะไปขอให้ท่านเซ็นหนังสือให้ ท่านเป็นพระ เป็นครูอาจารย์ของเรา ท่านจะทำแต่สิ่งที่ถูกต้องด้วยวิจาร์ณญาณอันรอบรู้ รอบคอบด้วยสติเสมอ การพูดจาไม่เข้าทำกับท่านอย่างมากที่สุดก็โดนดู แต่เรื่องจะโดนยิ่งกว่านั้นไม่มี เพราะท่านมิใช่มนุษย์ปุถุชนคนธรรมดาอย่างเรา ๆ แต่ท่านอาจารย์ได้หลุดพ้นจากความโกรธ ความไม่พอใจต่าง ๆ โดยสิ้นเชิงแล้ว ที่ดูบ้าง เอ็ดบ้าง ก็เพื่อปรามกิเลสของคนที่ไม่โดนดู ให้พิจารณาแก้ไขตัวเอง ใครที่พูดว่าท่านอาจารย์พระมหาบัว ญาณสัมปันโน ดุนักหนา นั้น เป็นการพูดโดยขาดสติ มิได้พิจารณาข้อบกพร่องของตนเองเลยว่า ที่ท่านดูนั้นจริงหรือเปล่า ตรงตัวผู้ถูกดูหรือเปล่า ถ้าคิดได้ก็เป็นบุญแก่ตัวเอง

ท่านอาจารย์จะสั่งสอนอยู่ตลอดเวลาว่า จริตกิริยาอาการของมนุษย์แต่ละคน สัตว์แต่ละตัวนั้น เป็นอาการของกิเลสที่เคลือบเอาไว้ทั้งสิ้น ท่านจึงให้รู้จักพิจารณาด้วยสติ ไตร่ตรองทุกครั้ง ก่อนที่จะคิดก่อนที่จะพูด และก่อนที่จะทำ ถ้าใครขาดสตินำแต่เรื่องของกิเลสไปพูดกับท่านซึ่งเป็นเรื่องไม่จริง ท่านอาจารย์ก็จะนำธรรมะซึ่งเป็นเรื่องของความจริง ชะล้างให้ในทันที ชะล้างด้วยวิธีการสอนที่แตกต่างกันไปตามแต่กิเลสของใครจะหนาบางเพียงไร ถ้าได้เห็นความจริงข้อนี้แล้ว ก็จะได้พบกับความเมตตาอันสะอาดบริสุทธิ์ผ่องแผ้วจากท่าน ใครรู้รับได้จึงเรียกว่าเป็นบุญแก่ตนเอง มิได้ผิดพลาดเลย